Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ:
ҚАМАРИЙ 1411 ЙИЛ
ШАЪБОН, 26-КУН

ШАМСИЙ
1369 ЙИЛ
ҲУТ, 23-КУН

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган • 1991 йил 13 март, чоршанба, № 51 • НАРХИ обуначига 7 тийин сотувда 10 тийин.

СССР Олий Кенгашининг қарори

СССР халқ депутатларининг СССР референдумини ўтказишга кўмаклашишлари тўғрисида

1991 йил 17 март куни СССР референдумини ўтказиш чоғида «СССРда умумхалқ овоз бериши (референдуми) тўғрисида»ги СССР қонунига, СССР халқ депутатлари тўртинчи съезди ва СССР Олий Кенгашининг қарорларига қатъий риоя этилишини таъминлаш мақсадида СССР Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. СССР халқ депутатларига 1991 йил 17 март куни ўз сайлов округларида СССР референдуми ўтказилишини таъминлашда амалдаги қонунларга қатъий мувофиқ равишда фаол иштирок этиш топширилсин.

2. Референдум қандай ўтказилаётганлигини кузатиб туриш учун республикаларга ва минтақаларга СССР халқ депутатлари гуруҳларини юбориш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин.

3. СССР халқ депутатларига ва халқ депутатлари гуруҳларига СССР халқ депутатининг мақоми тўғрисидаги СССР қонунида кўзда тутилган ваколатлар доирасида ССР Иттифоқи бутун ҳудудида СССР референдуми ўтказилишини СССР Олий Кенгаши номидан расмий кузатувчилар ҳуқуқи берилсин.

4. СССР халқ депутатлари ва депутатлар гуруҳлари СССР референдуми мақсадлари ва моҳиятини, шу масала юзасидан СССР халқ депутатлари тўртинчи съезди ва СССР Олий Кенгаши қабул қилган қарорларни тушунтиришда фаол иштирок этсинлар, СССР референдумини ўтказувчи комиссияларга уларнинг зиммасига юклатилган вазифаларни бажаришда ҳар томонлама кўмак берсинлар.

СССР халқ депутатлари СССР Олий Кенгашининг топшириғини бажариш чоғида комиссиялардан ҳар қандай ҳужжатлар ва материалларни олишга ёки улар билан танишиб чиқишга, тегишли идоралардан ва мансабдор шахслардан СССР референдуми тўғрисидаги қонуннинг қоидаларига риоя этишни талаб қилишга, зарур ҳолларда қонунни бузишга чек қўйиш ва айбдор шахсларни қонунда кўзда тутилган жавобгарликка тортиш тўғрисидаги масалани ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари олдига қўйишга ҳақлидирлар.

Бунда фуқароларнинг СССР Конституциясида белгилаб қўйилган ҳуқуқларига сўзсиз риоя этилишига, СССРнинг ҳар бир фуқароси ССР Иттифоқи тақдирига нисбатан ўз фикрини эркин ифода этиши учун шарт-шароитни таъминлашга алоҳида эътибор берилиши лозим.

5. ССР Иттифоқи прокуратураси, СССР Ички ишлар вазирлиги ҳамма жойда қонунларга қатъий риоя этилишини ва жамоат тартибини таъминлашсин, 17 март куни СССРнинг ҳар бир фуқароси СССР референдуми чоғида ўз иродасини эркин ифодалаш конституциявий ҳуқуқини амалга оширишда ҳақиқий имкониятга эга бўлиши учун барча зарур чоралар кўрилсин. СССР фуқаросининг СССР референдумида қатнашиш ҳуқуқига қандай бўлса-да тажовуз қилиш, бу ҳуқуқни ҳар қандай чеклаш СССР Конституциясига зид бўлиб, ғайриқонуний ҳисобланади.

6. Республикалар давлат ҳокимияти ва бошқаруви идоралари, халқ депутатлари маҳаллий советлари, уларнинг ижро ва идора этувчи органлари СССР халқ депутатлари зиммасига юклатилган вазифаларни амалга оширишларида уларга зарур ёрдам кўрсатсинлар.

СССР Олий Кенгаши мамлакатнинг барча фуқароларига яна бир бор мурожаат қилиб, СССР референдумида фаол қатнашишга, тарихий аҳамиятга молик масалани — янгиланаётган давлатимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи тақдири масаласини ҳал қилишни ўз қўлларига олишга чақиради.

СССР Олий Кенгашининг раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 11 март.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида

АХБОРОТ

1991 йил 12 март куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IV пленуми бўлди.

Пленум муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилди:

Ўзбекистон Компартиясининг Ҳаракат дастурини бажаришга оид амалий тадбирлар тўғрисида;

Ўзбекистон Компартияси Уставини рўйхатдан ўтказишга тайёргарлик ҳақида;

1990 йилги партия бюджетининг ижроси тўғрисида ва Ўзбекистон Компартиясининг 1991 йилги бюджети ҳақида.

Ташкилий масала.

«Ўзбекистон Компартиясининг Ҳаракат дастурини бажариш соҳасидаги амалий тадбирлар тўғрисида» КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби, Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов маъруза қилди.

Кун тартибидаги масалалар юзасидан музокарада Жиззах вилоят партия комитетининг биринчи котиби Э. Турсунов, Самарқанддаги «Красний двигатель» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори А. В. Тўхтамуротов, Қорақалпоғистондаги Хўжайли район партия комитети биринчи котиби С. Е. Қутлумуротов, Ўзбекистон ССР давлат нарх комитетининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг раиси Қ. А. Аҳмедов, Фарғона вилояти Фарғона районидаги Ленин номли колхоз бошқаруви раиси А. Сатторов, Тошкент шаҳар партия комитетининг иккинчи котиби Ю. А. Асепков, Бухоро вилояти Қизилтепа район партия комитетининг биринчи котиби М. Шамсиев, «Совет Ўзбекистони» газетасининг муҳаррири Р. Раҳмонов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти М. Салоҳиддинов, Тошкент шаҳар Ленин район партия комитетининг биринчи котиби В. А. Чекмарев сўзга чиқдилар.

Масала ҳар томонлама муҳокама қилинганидан кейин пленум «Ўзбекистон Компартияси Ҳаракат дастурини бажаришга оид амалий тадбирлар тўғрисида», «Ўзбекистон Коммунистик партияси Уставини рўйхатдан ўтказиш тўғрисида», «1990 йилги партия бюджетининг ижроси ҳақида ва Ўзбекистон Компартиясининг 1991 йилги бюджети тўғрисида», «В. И. Ленин номли Ўзбекистон халқлари тарихи ва дўстлиги жумҳурият музейи ҳақида» қарорлар қабул қилди.

Р. А. Попов республикадан ташқарига жўнаб кетиши муносабати билан пленум уни Марказий Комитет котиби, бюро ва Марказий Комитет аъзоси вазифаларидан озод қилди. Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи котиби бўлиб ишлаётган А. Абдувосиқов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Марказий Комитет котиби ва бюро аъзоси этиб сайланди.

Пленум Ж. Ҳ. Ҳамидов илмий ишга ўтиши муносабати билан унинг Марказий Комитет котиби ва бюро аъзоси вазифаларидан озод қилиш тўғрисидаги илтимосини қондирди. Ўзбекистон ССР халқ таълими вазири бўлиб ишлаётган К. Юсупов Марказий Комитет котиби ва бюро аъзоси этиб сайланди.

Пленум С. Д. Ниетуллаев Қорақалпоғистон республика партия комитетининг биринчи котиби сифатида ўз фаолиятини тўхтатганлиги муносабати билан уни Марказий Комитет бюросининг аъзоси вазифасидан озод қилди. Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон республика комитетининг биринчи котиби бўлиб ишлаётган Д. Н. Шамшетов Марказий Комитет аъзоси ва Марказий Комитет бюросининг аъзоси этиб сайланди.

Пленум Д. Д. Берков ва Д. А. Усатов республикадан ташқарига жўнаб кетиши муносабати билан Д. Д. Берковни бюро аъзоси ва Марказий Комитет аъзоси вазифаларидан ҳамда Д. А. Усатовни Марказий Комитет аъзоси вазифасидан озод қилди.

Пленум К. Я. Саидовни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ишлар мудири этиб, С. Д. Ниетуллаевни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Миллий сиёсат бўлими мудири этиб тасдиқлади.

Пленум Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети комиссиялари таркибига ўзгаришлар киритди. К. Юсупов Мафкура комиссиясининг раиси, А. Абдувосиқов Ижтимоий-иқтисодий сиёсат масалалари комиссиясининг раиси этиб сайландилар. Ж. Ҳ. Ҳамидов ва Р. А. Попов ана шу вазифалардан озод қилиндилар.

Пленум қатнашчилари ССР Иттифоқини сақлаб қолиш масаласи юзасидан СССР референдуми ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон ССР коммунистларига, барча меҳнаткашларига ва фуқароларига мурожаатнома қабул қилдилар.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети котибиятининг аъзоси Г. Турғунова, Ўзбекистон Компартияси Марказий назорат комиссиясининг раиси Ш. М. Йўлдошев, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Е. А. Новожилов иштирок этдилар.

Шу билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тамомлади.

Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси қошидаги болалар студияси ёш ҳайкалтарошларининг Наврўз байрамига бағишланган «Бойчечак» кўргазмаси ташкил этилди. Кўргазма улуғ айём арафасида очилади. Студияга жамоатчилик асосида республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби, ҳайкалтарош Дамир Рўзибоев раҳбарлик қилмоқда.

СУРАТДА: Д. Рўзибоев шогирди билан.

С. ВЕЛИЧКИН (ЎзТАГ) суратга олган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Ўзбекистон ССР коммунистларига, барча меҳнаткашлари ва гражданларига

МУРОЖААТИ

Азиз ҳамюртлар! Ўртоқлар!

1991 йил 17 март куни Ўзбекистон ССРнинг ҳар бир граждани шундай бир йўлни танлаши керакки, Ўзбекистоннинг, бутун Советлар мамлакатининг бундан буёнги тараққиёти мана шу йўлга боғлиқ бўлади. Кўп миллатли ватанимизни умумий хонадон деб ҳақли равишда ҳисоблаётган ҳар бир кишининг тақдири ҳам янгиланган федерациянинг, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг бўлиши ё бўлмаслигини танлаб олишимизга боғлиқдир.

Совет Иттифоқи халқлари бир неча ўн йиллар мобайнида қувонч ва қайғу-аламга, ғалабалар ва муваффақиятсизликларга шерик бўлиб келдилар. Ўзбек халқига хос бўлган байналмилалчилик ва яхши қўшничилик асрий анъаналари айни Совет ҳокимияти йиллари мобайнида, қардош республикаларнинг ягона оиласида энг кўп равнақ топди.

Совет кишилари жипслик ва ўзаро ёрдам туфайлигина вайронликни бартараф этиб, душманга зарба бера олдилар, табиий офатдан шикаст етган Тошкентни қайтадан тикладилар. Бир вақтлар юз минглаб бечораларга бошпана бериб, уларни ўз бағрига олган Ўзбекистон кўпгина совет кишилари учун она юрт бўлиб қолди.

Ўзбекистон ССРда қардош республикаларнинг ёрдами билан қудратли ишлаб чиқариш, илмий-техникавий ва маънавий потенциал вужудга келтирилган бўлиб, у минг-минглаб кўзга кўринмас ришталар орқали бутун Умумиттифоқ организми билан чамбарчас боғлангандир. Мана шу моддий ва маънавий алоқаларни узиш, ота-боболаримиз қон ва тер тўкиб барпо этган иттифоқни вайрон қилиш тузатиб бўлмайдиган хато бўлур эди. Доно халқимиз таъкидлаганидек, бўлинганни бўри ер, тўдадан ажралган тўрга тушар. Билакс, элга эл қўшилса эл бойийди, бирлашган ўзади.

Ўзбекистон Компартияси Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллигига эришишни эълон қилганлиги аввало халқнинг фаровонлигини оширишга, уни маънавий жиҳатдан янгилашга, ижтимоий адолатни ва республика аҳолисининг муносиб турмуш шароитини таъминлашга қаратилган.

Мустақил республикаларнинг тенг ҳуқуқли, ўзаро манфаатли ҳамкорлиги, ягона Иттифоқни сақлаб қолиш — Ўзбекистон ССРнинг жўшқин ижтимоий-иқтисодий ва маданий тараққиёти гарови эканлигига Ўзбекистон коммунистларининг ишончи комилдир. Биз фақат биргаликдагина ҳозирги мураккаб босқични бартараф этиб, минтақанинг ижтимоий-иқтисодий ва экологик муаммоларини ҳал эта оламиз, миллатлараро муносабатларни яхшилаб, республика халқларининг хавфсизлигини ва маърифатли турмушини таъминлай оламиз.

Янги Иттифоқ шартномасининг имзоланиши ҳозирги кунда катта сиёсий аҳамият касб этмоқда. Бу шартнома марказ билан иттифоқдош республикаларнинг бир-бирига қарама-қарши туришига, қонунлар урушига, иқтисодий тартибсизликларга чек қўйиши, издан чиққан хўжалик алоқаларини қайтадан тиклаши лозим. Янги шартнома лойиҳасини ишлаб чиқишда Ўзбекистон ССР делегацияси қатнашди, унинг манфаатлари, республика меҳнаткашларининг таклифлари ва истаклари эътиборга олинди ва у яқин вақт ичида имзоланиши мумкин.

Тенг ҳуқуқли мустақил республикаларнинг янгиланган федерацияси сифатида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг сақлаб қолинишини ёқлаб чиқайлик, «Ҳа, розимиз» деб жавоб берайлик: бундай федерацияда ҳар қандай миллатга мансуб инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг кафолати тўла-тўкис таъминланади.

Биз Ўзбекистон коммунистларини, барча меҳнаткашлари ва аҳолисини Ўзбекистоннинг мустақил, тенг ҳуқуқли республика сифатида Иттифоқ (федерация) таркибида қолиши учун овоз беришга чақирамиз.

Ҳамма референдумга!

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

«ДЕПУТАТ БУРЧНИ БАЖАРМАЯПТИ»

БИЗ БАЪЗИДА ШУНДАЙ ДЕБ ЎЙЛАЙМИЗ, АСЛИДА-ЧИ?

Кўз очиб юмгунча бир йил ҳам ўтиб кетди. Сайловларда катта ваъдалар бериб, депутат бўлишни ният қилган меҳнат жамоаларининг вакиллари, ишчилар, хизматчилар бугун оғир синовдан ўтмоқдалар. Бошқача айтганда, ғалвир сувдан кўтарилмоқда. Кимнинг нимага қодирлиги ҳамманинг кўзи ўнгида ойдинлашиб бораяпти.

Кейинги вақтда вазият бирмунча оғирлашиб кетди. Тақчил молларни қўйинг, ҳатто одамларнинг оддий буюмларга эҳтиёжларини қондириш ҳам ўткир муаммога айланиб бормоқда. Бу эса шундоқ ҳам мураккаблашиб кетаётган турмушимизни янада чигаллаштириб юбораяпти. Иқтисодиётимиз ривожига тўғаноқ бўлаётган муаммоларни бартараф қилишда депутатлар мададига умид қилинмоқда. Хўш, улар бу ишончни қандай оқламоқдалар? Ўзларига берилган ваколатдан етарлича фойдаланишаяптими? Депутатлик фаолиятининг асосий мезони ҳисобланган халқ наказларига қандай муносабатда бўлинмоқда? Бундай саволларга биз деярли ҳар куни дуч келамиз. Сайловчиларнинг ҳақли эътирозлари талаб ва истаклар шунчаки эмаслигини ёдга солади. Демак, ҳар бир депутат ғанимат кунларни қўлдан чиқармай ўз фаолиятига холис баҳо бериши, куч-ғайратини халқ орзу-истакларини рўёбга чиқаришга сарфлаши, турмуш даражасини яхшилашга хизмат қилиши керак.

Бу борада олиб борилаётган ишлар билан танишиш мақсадида яқинда Бекобод районида бўлдик. Улуғбек номли давлат хўжалигида «Қани, бу ерлик аҳоли ўз депутатларини билармикин?» деган савол билан дуч келган биринчи йўловчига мурожаат этдик.

— Сиз ўз депутатингизни биласизми?

— Ҳа, нима эди?

— Кимлигини билишни истардик.

— Ҳалима Нишонбоева, вилоят кенгашига депутат.

— Бошқалар ҳам борми?

— Ҳа, район кенгаши депутатлари.

— Жумҳуриятникичи, танимайсизми?

— Бир гал учрашувда кўргандим. Аноржон Умматова. Ленин номли жамоа хўжалигида сут соғувчи бўлиб ишлайди.

Суҳбатдошимиз саволларга қийналмай жавоб қайтарарди. Шубҳаланганимиздан яна иккиуч йўловчини саволга тутдик. Улар ҳам янгилишмай, ўзлари сайлаган депутатларни номма-ном санаб беришди.

Йўлдаги воқеани Коммунист қишлоқ шўросининг раиси, район кенгашининг депутати Қаҳрамон Қодировга айтганимизда у ёйилиб кулди.

— Қишлоғимиз аҳолисига депутатларнинг катта нафи тегаяпти, — деди оқсоқол гапни узоқдан бошлаб. — Ҳозир шунақа, меҳнат қилган одамнинг номини халқ тилдан қўймайди. Депутатларимиз эл ичидан чиққан. Маҳаллий шароитни яхши билишади. Муаммо ва камчиликларимиз билан яхши таниш. Шунинг учун ми, ҳали уларнинг фаолияти бирон марта ҳам жиддий эътирозга сабаб бўлгани йўқ. Ўзимизнинг ички муаммоларимизни қишлоқ шўроимизнинг 32 депутати орқали ҳал қилишга ҳаракат этаяпмиз. Ҳамқишлоқларимиз уларга таяниб қолишган. Йўлларни текислаб таъмирлаш, ободонлаштириш ишларини олиб бориш, хуллас — қишлоқ ҳаёти учун нимаики зарур бўлса, шулар жонкуяр. Ваҳоланки, уларнинг ҳар бири билан шуғулланадиган ташкилот ва идора бор.

Гап сайловчилар наказларини бажариш ҳақида бораётган экан, алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман: ҳокимият чинакамига шўролар қўлида бўлсагина, депутатлар фаолияти дадиллашади. Ўзимизни олиб қарайлик, ҳозир ваколатимиз бору, қўлимиз калта. Бировнинг ёрдамига кўз тикиб қоламиз. Оддий бир мисол: қишлоғимизнинг у ери, бу ерида ковланиб, ўйдим-чуқур бўлиб ётган кўчани текислашни Улуғбек номли давлат хўжалигининг ёрдамисиз ҳал эта олмаймиз.

Ҳалима Нишонбоева 2-ўрта мактабда кўп йиллардан буён ўқитувчилик қилади. Уни биз сайловчиларнинг ташвиши билан юрган пайтда учратдик.

— Айтсам тилим, айтмасам дилим куяди, — дейди у куюниб. — Кеча бир ҳамқишлоғимизни охирги йўлга кузатдик. 20 метр оқ сурп қидириб, бормаган дўконимиз қолмади. Охири бўлмагач, бировнинг уйидан олиб ишлатдик. Бўзчи белбоққа ёлчимайди деганлари шу экан-да. Ўзимиз пахта етиштириб, кафанга ёлчимасак-а. Кишига алам қилар экан. Катта минбарларда республикамизда пахтани қайта ишлайдиган кичик корхоналар барпо этиш тўғрисида қанча гаплар бўлди. Аммо ҳеч қандай натижа йўқ. Қишлоқдаги шароит эса тобора оғирлашиб бораяпти. Қанд, шакар, совун, кир ювиш воситалари каби кундалик эҳтиёж моллари етишмаслигидан одамлар қийналишмоқда. Бизда ишбилармонлар йўқ, бўлмаса аллақачон республика Енгил саноат вазирлиги жойларда янги цехлар қуриб, совун тақчиллигига чек қўйган бўларди. Эҳтимол бошқа масалаларда ҳам шундай йўл тутишга тўғри келар. Ахир қачонгача четдан олинадиган буюмга кўз тикиб яшаймиз! Шунинг ўзи фожиамиз эмасми? Бу ҳақда сайловчиларимдан тушаётган саволларга жавоб тополмай қийналаяпман.

Халқ депутатлари Тошкент вилоят кенгашининг учинчи сессиясида «Келажагимиз — мактабда» дастурини кўриб чиқдик. Унда вилоятдаги мактаблар қурилишига маблағ ажратиш тўғрисида гаплар бўлди-ю, аммо қолиб кетди. Бошқа масалаларга муносабат ҳам бундан яхши эмас. Шундай шароитда биз кимга ишонишимиз керак? Мана, «Далварзин» давлат хўжалигидаги янги мактаб қурилиши бир неча йилдан бери чўзиб келинаяпти. Хонадонларга ичимлик суви, газ ўтказиш учун қувурлар топиб бўлмайди. Ширкатларда эса ҳамма нарса муҳайё. Аммо нархи осмонда. Улар бу нарсаларни қаёқдан, нимaнинг эвазига олишаётганини ҳеч ким назорат қилмайди. Биров билан бировнинг иши йўқ. Жамиятимиздаги маънавий айнишнинг бош сабабларидан бири жавобгарлик ҳиссининг йўқолиб бораётганида эмасмикин?

Сайловчилар Улуғбек номли давлат хўжалигининг 2, 4, 5, 6 бўлимларига табиий газ ўтказиш, аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш вазифасини зиммамга юклашган. Қийналсам ҳам уддалаяпман. 4-бўлим аҳолисининг 95 фоизи хонадони газли бўлди. 2-бўлимни газлаштириш лойиҳага киритилди. 5, 6-бўлимлар бўйича лойиҳа ишлаб чиқилмоқда.

Лойиҳа қуввати 250 минг сўмлик насос станциясининг ишга туширилиши билан хўжаликда ичимлик суви масаласи ҳам ҳал этилди. Ҳозир яна бир наказнинг ташвиши билан юрибман. Кўпгина аёлларимиз ишламай уйда ўтиришади. Уларни фойдали меҳнатга жалб қилиш керак. Бунинг учун қишлоғимизда тикувчилик корхонаси филиалини ишга тушириш зарур. Уддаласа бўладиган, халққа нафи тегадиган бундай ишлар кўп.

Анoржон Умматовани Коммунист қишлоқ шўроси аҳолисигина эмас, балки Калинин номли қишлоқ шўроси ҳудудида яшовчилар ҳам яхши билишади. У ўтган йили 86-Зафар сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига сайланган. У сайловчиларидан тушган наказларни бажаришга катта куч-ғайрат сарфлади. Унинг ёрдамида Ленин номли жамоа хўжалигида 800 хонадон табиий газ билан таъминланди. Бу йил яна ўн километрга зангори олов ўтказилади. А. Умматова Улуғбек номли давлат хўжалигида иккита янги мактаб биносини қурдириш масаласини ҳам ҳал этди. Бу наказни бажариш учун у республика вице-президенти Ш. Р. Мирсаидовга мурожаат қилди. Ҳозир ҳар бири 840 ўринли ўқув маскани биносининг лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёр. Хўжаликлараро механизациялашган 20-кўчма колонна қурилишни олиб боришни зиммага олди.

— Халқнинг умиди биздан,— дейди Анoржон Умматова. — Бозор иқтисодиёти эшигимизни қоқиб турибди. Янги шароит қанчалик оғир бўлмасин, элнинг турмуш даражаси пасайиб кетмаслиги керак. Бунинг учун моддий бойликларимизга ўзимиз эгалик қилишимиз, улардан оқилона фойдаланишимиз зарур. Ишлатилмаётган маблағларни ҳаракатга келтиришимиз керак. Энг муҳими — умидсизликка тушмаслик, эртанги кунга комил ишонч билан бориш.

Бизнингча ҳам шундай.

Р. АҲМАДАЛИ.

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ «МАМЛАКАТНИ ЭКОЛОГИЯ ЖИҲАТИДАН СОҒЛОМЛАШТИРИШНИНГ КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚАРОРИ ОРОЛ ДЕНГИЗИ МУАММОЛАРИ БЎЙИЧА ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

СССР Олий Кенгаши шуни қайд этадики, сайёрамизнинг энг катта экология фалокати бўлмиш Орол муаммоси жуда кескин тус олди. Кенг минтақада санитария-эпидемиология, ижтимоий-иқтисодий ва экология вазияти ёмонлашиб бормоқда. Қорақалпоғистон АССРда, Қизил Ўрда, Хоразм ва Тошҳовуз вилоятларида турмушнинг барча соҳаларида жонсарак вазият вужудга келди, одамларнинг яшаш шароитлари ва сиҳат-саломатлиги кескин ёмонлашмоқда, аҳолининг ва болаларнинг нобуд бўлиш даражаси ошмоқда.

Минтақадаги экология вазияти инсон назоратидан чиқиб кетди. Орол атрофи иқлими кескин ёмонлашмоқда. Қуриган денгиз тубидан туз ва қумнинг ҳавога учиши кучаймоқда. Минтақадаги ичимлик сувнинг асосий манбалари — Амударё ва Сирдарёнинг пестицидлар билан хатарли равишда булғаниши ва туз босиши давом этмоқда. Хатарли сизот сувлари сатҳи кўтарилмоқда, боғ ва токзорлар нобуд бўлмоқда, иморатлар емирилмоқда. Тупроқ унумдорлиги пасаймоқда, яйловлар завол топмоқда. Денгиз суви ҳаддан ташқари шўрланиши оқибатида унда балиқ овлаш тўхтаб қолди, қимматбаҳо балиқ турларининг насли тугаб бормоқда. Саҳро кенгайишининг жаҳон аҳамиятига молик маданият, тарих ва меъморий ёдгорликларига вайрон қилувчилик таъсири кучайиб бормоқда. Мазкур экология фалокатининг халқ хўжалигига етказаётган иқтисодий зарари умуман Орол атрофи бўйича йилига бир неча миллиард сўмга етмоқда.

Ерларнинг саҳрога айланиб бориши тобора янги-янги районларни ўз ичига олиб, оролбўйларининг Қорақалпоғистон АССР, Қизил Ўрда, Тошҳовуз, Хоразм вилоятларидан ташқари Қозоғистон ССРнинг Актюбинск вилояти, Ўзбекистон ССРнинг Бухоро вилояти ва Туркманистон ССРнинг Чоржўй вилояти баъзи районлари ҳудудига ҳам ёйилмоқда. Ишлаб чиқарувчи кучлар заиф ривожланганлиги, минтақа аҳолисининг ижтимоий-маиший турмуш шароитлари даражаси пастлиги атроф муҳитнинг сифати ёмонлашувини кучайтирмоқда.

Орол денгизи қуриб, оролбўйлари саҳрога айланиб бораётганлиги мамлакат ва иттифоқдош жумҳуриятлар давлат ҳамда хўжалик идораларининг денгиз ҳавзасида ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш стратегиясини нотўғри танлаганликлари, ер ва сув бойликларидан экстенсив фойдаланилганлиги, бу ерларда асосан пахта ва шоли етиштиришга берилиб кетилганлигининг натижасидир.

Суғориш системаларини лойиҳалаш, қуриш ва ишлатишда қўпол хатоларга йўл қўйилди. Сув истеъмол қилиш солиштирма салмоғи лойиҳада белгиланганидан ошиб кетмоқда, коллектор-зовур тармоғи мутлақо етишмаслиги ва қаровсиз ҳолга ташлаб қўйилганлиги шароитида бу нарса ерларнинг кенг миқёсда шўрланишига, уларнинг деҳқончилик оборотидан чиқиб қолишига олиб келмоқда.

Қайта қуриш йилларида Орол мушкулоти теварагидаги сукунат пардаси кўтарилди, ерларнинг саҳрога айланиши таъсирини юмшатиш, турмуш шароитини ва санитария-эпидемиология вазиятини яхшилаш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Кейинги уч йилнинг ўзида минтақада хўжаликлараро, шаҳар ва ички қўрғон тарқатиш тармоқлари бўлган катта ва туркум сув қувурларидан салкам 1900 километри ётқизилди, 300 тага яқин сув чучитиш қурилмаси ўрнатилди, бу тадбир 580 мингдан кўпроқ кишини ичимлик сув билан таъминлаш имконини берди, 2200 ўринли касалхоналар ва кунига 1500 беморни қабул қиладиган поликлиникалар қурилди. Аҳоли ёппасига диспансер кўригидан ўтказилди, аҳолини соғломлаштириш, Амударё этакларидаги табиий муҳитни қисман қайта тиклаш чора-тадбирлари амалга оширилмоқда.

СССР Олий Кенгашининг «Мамлакатни экология жиҳатидан соғломлаштиришнинг кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлари тўғрисида»ги 1989 йил 27 ноябрь қарорини бажариш давомида ҳукумат комиссияси, иттифоқ-республика «Орол» консорциуми, «Орол» илмий-тадқиқот ва мувофиқлаштириш маркази ҳамда унинг Нукус бўлими тузилди. Денгизни қайта тиклаш концепциясини ишлаб чиқиш юзасидан конкурс ўтказилди. «Орол денгизини тиклаш соҳасидаги ҳаракат режасини тайёрлашда қатнашиш» деб аталган СССР—ЮНЕП лойиҳаси тузиб чиқилди. Мамлакатимиз олимлари ва БМТнинг атроф муҳит дастури (ЮНЕП) экспертлари ишчи гуруҳи Орол денгизини тикламай туриб минтақанинг экология системаси мувозанатига эришиб бўлмайди, деган хулосага келдилар.

Шу билан бирга СССР Олий Кенгаши кўрилаётган чора-тадбирларни етарли эмас, деб ҳисоблайди. Илгари Орол муаммолари юзасидан марказий идоралар қабул қилган қарорлар Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Туркманистон ССР ва Қорақалпоғистон АССРда қониқарсиз бажарилмоқда. Ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш соҳалари объектларининг кўпи белгиланган муддатда ишга туширилмади. Аҳолини ишга жойлаштириш муаммоси мушкуллашиб бормоқда, ижтимоий кескинлик кучаймоқда.

Минтақанинг сув бойликларини исроф қилишдек яроқсиз одат бартараф этилмаган, аҳолини сифатли ичимлик сув билан таъминлаш масалалари суст ҳал этилмоқда, булғанган сувни Амударё ва Сирдарёга оқизиб юбориш давом этмоқда, суғориш системаларини комплекс таъмирлаш, сув таъминоти, канализация системалари ва тозалаш иншоотлари объектларини қуриш, фитомелиорация ва тупроқни муҳофаза қилиш соҳасидаги ишларнинг суръати паст. Орол денгизи ҳавзасининг сув, ер ва бошқа табиий бойликларидан комплекс фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш схемасини ишлаб чиқиш пайсалга солинмоқда. Иттифоқ ва республика бюджетларидан етарли миқдорда маблағ ва моддий ресурслар ажратилмаяпти. Аҳолининг сиҳат-саломатлигини сақлаш, айниқса касалликларнинг олдини оладиган ва даволайдиган муассасаларни қуриш, зарур моддий-техникавий базани барпо этиш ва тиббий кадрлар билан таъминлаш ишлари қониқарсиз ҳал этилмоқда. Қорақалпоғистонда, Қизил Ўрда, Тошҳовуз, Хоразм вилоятларида озиқ-овқат маҳсулотлари истеъмоли тегишли республикалардаги ва умуман Совет Иттифоқидаги ўртача даражадан анча паст. Таркибида пестицидлар ва бошқа булғатувчи моддалар меъёридан ортиқ бўлган озиқ-овқат маҳсулотларининг салмоғи ортиб бораётганлиги ҳам аҳволни мушкуллаштирмоқда.

СССР Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Оролбўйида аҳоли яшашининг санитария-эпидемиология шароитини, ижтимоий-иқтисодий ва экология вазиятини тубдан яхшилаш, Орол денгизининг сатҳини барқарорлаштириш, сўнгра эса денгизнинг ўзини босқичма-босқич тиклаш ҳам умумиттифоқ дастурий вазифаси, деб ҳисоблансин.

СССР Вазирлар Кабинети, Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Туркманистон ССР, Тожикистон ССР, Қирғизистон ССР ва Қорақалпоғистон АССРнинг олий давлат бошқарув идоралари билан биргаликда 1991 йилнинг биринчи ярмида Орол денгизини сақлаб қолиш ва босқичма-босқич қайта тиклаш концепцияси лойиҳасини ишлаб чиқиб, СССР Олий Кенгашига тақдим этсин, бу лойиҳани Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг Қизил Ўрда вилояти ижтимоий-иқтисодий тараққиёти шароити билан боғласин.

Оролбўйи аҳолиси турмушининг ижтимоий-иқтисодий санитария-эпидемиология шароитларини тубдан яхшилаш ҳамда Орол денгизини тиклаш юзасидан 1991-1995 йилларга ва 2005 йилгача бўлган даврга мўлжалланган узоқ муддатли иттифоқ-республика дастури ишлаб чиқилиб, 1991 йилнинг III кварталида тасдиқлансин. Минтақадаги экология вазияти кескинлашганлиги ва ҳаддан ташқари ёмонлашганлигини эътиборга олиб, Оролбўйида аҳоли яшашининг тиббий-санитария шароитини, ижтимоий-иқтисодий ва экология вазиятини яхшилаш юзасидан 1991-1992 йилларга мўлжалланган ҳеч кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирларнинг иттифоқ-республика дастури юқорида кўрсатилган узоқ муддатли дастурнинг биринчи босқичи сифатида бир ой муддатда тасдиқлансин. Бу дастур бажарилишини таъминлаш устидан назорат ўрнатилсин.

Умуман Орол муаммосига оид ишларни, шу жумладан илмий тадқиқотларни пул билан таъминлаш республика ва иттифоқ бюджетларини бирлаштириш ҳисобига амалга оширилсин, бу ишлар асосан марказлаштирилган тартибда тақсимланадиган моддий-техника воситалари билан таъминлансин.

2. СССР Вазирлар Кабинети минтақа республикалари олий давлат бошқарув идоралари билан биргаликда 1991 йилнинг биринчи ярмида Оролбўйидаги экология фалокати зонасининг чегараларини ва мақомини белгилайдиган меъёрий ҳужжатларни, ерларнинг саҳрога айланиши ҳамда одамларнинг соғлигига салбий таъсир қиладиган бошқа омилларнинг даражасига қараб Оролбўйи аҳолисига компенсация тўлашнинг қўшимча чора-тадбирлари, шу жумладан меҳнатга ҳақ тўлашнинг район коэффициентларини жорий қилиш ва ошириш тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин.

Оролбўйи минтақасидаги экология фалокати оқибатларининг таъсирига учраган фуқароларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси 1991 йилда тақдим этилсин.

Орол денгизини табиат объекти тарзида сақлаб қолиш, шунингдек Амударё ва Сирдарёнинг қуйи этакларида бемалол яшаш шароитини яратиш мақсадида 1991 йилдан 2000 йилгача доимий бериб туриладиган сув ҳажмини кўпайтириш чора-тадбирлари кўрилсин.

3. Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг Орол денгизини тиклаш бўйича республикалараро комиссия тузиш ҳамда Оролбўйи аҳолисига ёрдам жамғармасини таъсис этиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин. Орол денгизи ҳавзасининг сув бойликларидан оқилона фойдаланиш тўғрисида 1991 йилда узоқ муддатли республикалараро шартномани ишлаб чиқиш ва тузиш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблансин.

4. Минтақадаги иттифоқдош республикаларнинг давлат бошқарув идоралари Оролбўйи аҳолисини яхши сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш ҳамда одамларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш чораларини тезроқ амалга ошириш тадбирларини кўрсинлар. Орол муаммоларига оид узоқ муддатли дастур таркибида «Оролбўйи аҳолисининг овқатланиши» бўлимини ҳамда «Орол болалари» соғломлаштириш-даволаш кичик дастурини ишлаб чиқиш зарур, деб ҳисоблансин. Соғлиқни сақлаш муассасалари тармоғини ривожлантиришга, тиббиёт кадрлари билан мустаҳкамлашга дори-дармон, тиббий асбоб-ускуналар билан таъминлашга ва касалликларнинг олдини олишнинг тиббий-биология жиҳатлари юзасидан илмий тадқиқотларни кенгайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Сирдарё ва Амударё этаклари аҳолисини яхши сифатли ичимлик сув билан таъминлашни жадаллаштиришга оид амалий тадбирлар рўёбга чиқарилсин, ташқи манбалардан тоза сув бериш, шунингдек ичимлик сувни қадоқлайдиган заводлар қуриш имконияти кўриб чиқилсин.

СССР Вазирлар Кабинети бу масалаларни рўёбга чиқаришда ёрдам берсин.

5. Иттифоқдош республикалар ва Қорақалпоғистон АССР Олий Кенгашларига Орол денгизи ҳавзасидаги қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини табиатдан фойдаланишнинг юксак экология маданиятини, сув, ер ва ўсимлик бойликларидан оқилона фойдаланишни таъминлайдиган қатъий илмий асосга ўтказиш юзасидан илгари қабул этилган қарорларнинг бажарилишини назорат қилишни кучайтириш тавсия этилсин. Булғанган сувни Амударё ва Сирдарёга оқизишни тўхтатиш, пестицидлар ишлатишни камайтириш ва тартибга солиш, аҳолининг соғлиғини сақлашни яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин. Фитомелиорация ва тупроқни муҳофаза қилиш ишлари мажмуининг бажарилиши таъминлансин. Табиатни муҳофаза қилувчи маҳаллий идораларга, совет ва хўжалик идораларига ҳамда илмий ташкилотларга бу масалаларда ҳар томонлама ёрдам берилсин.

6. СССР Фанлар академияси билан СССР Давлат фан ва техника комитети Нукус шаҳрида «Орол» илмий тадқиқот комплекс маркази Нукус бўлими негизида СССР Фанлар академиясининг Орол денгизи ҳавзаси экология ва сув муаммолари институтини ташкил этишни 1991 йилда ниҳоясига етказсинлар. Минтақанинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётини илмий ва ахборот жиҳатидан таъминлаш ҳамда шу масалалар юзасидан Ўрта Осиё республикалари билан Қозоғистоннинг илмий-тадқиқот ташкилотлари фаолиятини мувофиқлаштириш кучайтирилсин. Шу институтнинг Тошҳовуз, Аралск ва Урганч шаҳарларида бўлимларини ташкил қилиш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблансин. СССР вазирликлари ва идоралари билан биргаликда мудофаа саноати тармоқларини тинч соҳага ўтказиш давомида «Бойқўнғир» космодромининг ва республикалар илмий кучларининг мавжуд имкониятларидан фойдаланиб, Орол бўйидаги атроф муҳитнинг ҳолатини кузатиш ва башорат қилиш замонавий системасини ишлаб чиқиш чора-тадбирлари кўрилсин.

Орол муаммолари юзасидан илмий тадқиқотларнинг идоралараро комплекс Иттифоқ дастури ишлаб чиқилсин.

7. Автомат бошқарув системаларини кенг жорий этиб, Орол денгизи ҳавзасининг сув бойликларини бошқаришда «Амударё» ва «Сирдарё» ҳавзалари сув хўжалик бирлашмаларининг аҳамияти оширилсин. Бу бирлашмаларнинг мақомини ошириш, бирлашмаларнинг ходимларига давлат инспектори ҳуқуқларини бериш кўзда тутилсин. 1991 йилда мамлакат ҳукуматининг илгари қабул этилган қарорларида кўзда тутилганидек, ҳавзалардаги бирлашмаларга Амударё ва Сирдарёдаги сув хўжалик иншоотларини ишлатувчи ташкилотлар, сув тақсимлагич иншоотлари, гидроузеллар ва сув омборлари топширилсин.

8. СССР Вазирлар Кабинетига ва иттифоқдош республикалар олий давлат ҳокимияти идораларига давлат бошқарув идорасини тузиб, мамлакатда сув бойликларини республикалараро тақсимлаш ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш вазифаларини шу идора зиммасига юклаш тавсия этилсин.

9. СССР Бош прокурори 1991 йилда Орол денгизи ҳавзасида республикалараро табиатни муҳофаза қилиш прокуратурасини тузсин.

10. СССР Олий Кенгашининг экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш комитети ҳамда СССР Олий Кенгашининг халқаро ишлар комитети СССР Ташқи ишлар министрлиги билан биргаликда БМТнинг атроф муҳит дастури (ЮНЕП) раҳбариятига мурожаат этиб, Орол денгизини қайта тиклаш лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда кўмаклашишни ҳамда Оролбўйи муаммоларини БМТнинг саҳрога айланишга қарши кураш дастурига киритишни илтимос қилсинлар.

11. СССР Олий Кенгашининг экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш комитети билан СССР Олий Кенгаши халқ соғлиғини сақлаш комитети ушбу қарорнинг амалга оширилишини мунтазам назорат қилиб турсинлар.

СССР Олий Кенгашининг раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 4 март.

ҲАММАНИНГ КЎЗИ ЎНГИДА

Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети дастлабки қадамларини қўймоқда

Республика Конституциявий назорат комитетига турли-туман масалаларга доир кўпдан-кўп хат, ариза ва шикоятлар келиб турибди. Одамлар ана шу орган олдида турган вазифалар, уни ташкил этишдан мақсад қандай бўлганлигини тўлароқ очиб беришни сўрашаяпти. Ушбу мақола мазкур комитетнинг фаолият доираси, ҳуқуқ ва имкониятлари ҳақида аҳолига бир қадар кенгроқ маълумот бериш ниятида тайёрланди.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши янги орган — Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитетини таъсис этганига ҳамда республика Конституциясига тегишли ўзгаришлар ва қўшимчалар киритганига бир йилга яқинлашиб қолди. Республикамиз Асосий Қонунига мувофиқ Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети сиёсат ва ҳуқуқ соҳаси мутахассисларидан иборат раис, унинг ўринбосари ва 9 аъзо (жумладан, Қорақалпоғистондан ҳам вакил киради) иборат таркибда сайланади. Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитетига сайланган шахсларнинг ваколат муддати — 10 йил. Улар айни пайтда комитет назорати остига олинган органлар таркибига киришлари мумкин эмас. Комитет аъзолари ўз вазифаларини бажариш пайтида мустақилдирлар ва фақат Ўзбекистон ССР Конституциясига бўйсунадилар. Маълум маънода комитет Конституцион суд вазифасини бажаришга даъват этилган.

Олий Кенгашнинг биринчи сессиясида комитет раиси сайланди, унга Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети раисининг ўринбосари ва аъзолари номзодлари хусусида ўз фикр-мулоҳазаларини Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг раёсатига тақдим этиш таклиф қилинганди. 1990 йилнинг июнида Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг иккинчи сессияси Ўзбекистон ССР Конституциявий назорати ҳақида қонун қабул этиб, Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети таркибини сайлади. Шундай қилиб, бу орган бор-йўғи саккиз ойдан буён ишлаб турибди. Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитетига ҳуқуқшунослик фанлари номзоди, доцент Р. Қаюмов — раис ўринбосари, профессор Т. Изимбетов (ҚҚР), ҳуқуқшунослик фанлари доктори, профессор Б. И. Пинхасов, ҳуқуқшунослик фанлари номзодлари О. Олимжонов, М. Мирҳамидов, М. Раҳмонқулов, Н. К. Скрипников, Т. Тожиев, М. Тешабоев, С. А. Ҳакимова кирганлар.

Орадан қисқа вақт ўтганига қарамай, бу орган ҳозирча фақат жамоатчилик асосида ишлаётган кишилардан ташкил топган бўлса-да, баъзи ишларни қилишга улгурди. Комитетнинг фаолият юритиш тартиби ишлаб чиқилди ҳамда тасдиқланди. Ўзбекистон ССР Уй-жой кодексининг 67-моддаси, Ўзбекистон ССР Жиноят-процессуал кодексининг 79-моддасидан келиб чиқадиган баъзи нормалар Ўзбекистон ССР Конституциясига мувофиқ келиш-келмаслиги масалалари кўриб чиқиш учун қабул қилиб олинди.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Қонунчилик масалалари бўйича комитетининг илтимосига биноан ҳамда ғоят муҳим аҳамият касб этишини ҳисобга олган ҳолда Ўзбекистон ССРнинг Фуқаролар ҳақидаги қонуни лойиҳасини ўрганишга қарор қилинди. Комитет аъзолари лойиҳага доир қатор жиддий фикр-мулоҳазалар билдирдилар, мазкур қонун лойиҳасини Иттифоқ шартномаси тузилганидан кейингина республика Олий Кенгаши муҳокамасига киритиш мақсадга мувофиқ, деган якдил хулосага келдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши раёсатининг «Митинглар, кўча оммавий юришлари ва намойишларни уюштириш ҳамда ўтказишни тартибга солиш тўғрисида»ги фармони Конституцияга қанчалик мувофиқ келиши хусусида комитетга мурожаатлар бўлди, биз бу масалани ўрганиб чиқдик. Мазкур фармонни республика Олий Кенгаши 1990 йил 31 мартда тасдиқлади, у қонун кучига эга бўлди.

Инсон ҳуқуқлари умумий декларацияси 29-моддасидан, яъни инсон ўз ҳуқуқлари ва эркинликларини амалга ошириш чоғида у қонунларда белгилаб қўйилган чеклашларгагина дучор этилади, унда бошқаларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муносиб тарзда эътироф қилиш ҳамда ҳурматлаш, демократик жамиятда аҳлоқ, жамоат тартиби ва умумий фаровонликнинг адолатли талабларини қониқтириш кўзда тутилади, деган қоидадан келиб чиқиб, шунингдек, Ўзбекистон ССР Конституциясининг фуқаролар ўз ҳуқуқ ва эркинликларидан фойдаланаётганликларида жамият ва давлат манфаатларига, бошқа фуқароларнинг ҳуқуқларига зиён етказмаслик ҳақида гап борган 37-моддаси қоидасини назарда тутиб, митинглар, кўча оммавий юришлари ўтказиш пайтида бир қатор шаҳар ва районларда тартибсизликлар, ўзбошимчаликлар бўлганлиги, натижада давлатга, баъзи жамоат ташкилотларига, кўплаб фуқароларга жуда катта моддий ва маънавий зарар етказилганлиги ҳисобга олиниб, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши раёсати, кейинчалик эса Олий Кенгаш Ўзбекистон ССРда йиғилишлар, митинглар, кўча оммавий юришлари ва намойишларни уюштириш ҳамда ўтказишни тартибга солиш ҳақида ҳужжат қабул қилдилар. Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети бундай ҳужжат республика Конституциясига зид эмас, Асосий Қонуннинг 48-моддасида кафолатлаб қўйилган фуқароларнинг сиёсий яқдилликларини камситмайди, деган хулоса чиқарди.

Халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши ижроия комитети 1990 йил 8 июнда қабул қилган «Тошкент шаҳрида митинглар, йиғилишлар, кўча оммавий юришлари ва намойишлар ўтказишни вақтинчалик ман этиш ҳақида»ги қарорга келганда шуни айтиш керакки, Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети Тошкент шаҳар кенгаши ижроия комитетига бу қарорни қайта кўриб чиқиш ҳамда уни Ўзбекистон ССР қонунларига мувофиқ ҳолга келтиришни таклиф этди.

Ўзбекистон ССР Президенти таклифи билан Конституциявий назорат комитети бир қатор қонуний ҳужжатларнинг лойиҳалари Ўзбекистон ССР Конституциясига қанчалик мувофиқ келиши хусусида ўз хулосасини тайёрлади, ўша ҳужжатлар кейинчалик республика Олий Кенгаши томонидан кўриб чиқилди. Жумладан, комитет Ўзбекистон ССРда ижроия ва фармойиш берувчи ҳокимият тузилишини такомиллаштириш, Ўзбекистон ССРда жамоат бирлашмалари, милиция ходимларини ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш, Ўзбекистон ССР Конституциясининг 175 ва 176-моддаларига ўзгартиришлар ҳамда қўшимчалар киритиш ҳақидаги қонунларнинг лойиҳаларини ўрганди.

Конституциявий назорат комитети Ўзбекистон ССР Конституциясининг 107-моддасига мувофиқ ўзининг қонун чиқариш ташаббускорлиги ҳуқуқидан фойдаланиб, республика Олий Кенгаши сессияси муҳокамасига Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши раиси ҳамда Ўзбекистон ССР вице-президентининг шаъни ва қадр-қимматини муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини киритди. Бу қонун Олий Кенгашнинг 1991 йил февраль ойида бўлиб ўтган тўртинчи сессиясида қабул қилинди.

Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети янги давлат муассасаси сифатида ҳуқуқни жорий этиш масалалари билан шуғулланмайди, суд ҳукмлари, қарорлари ва ажримларининг қандай қўлланилаётганини назорат қилиб бормайди, балки ҳуқуқий системанинг бир бутунлиги, қатъийлиги ва конституциявийлигини таъминлайди. Бу комитет вазирликлар, давлат комитетлари ва идоралари, шунингдек маҳаллий кенгашларнинг ҳуқуқий ҳужжатлари конституция ва қонунларга мувофиқ келиш-келмаслигини ўз назоратига олмайди, чунки улар прокуратура вазифасига киради.

Конституция бизнинг комитетимиз зиммасига қуйидаги масалалар юзасидан ўз хулосаларини бериш вазифасини юклаган: Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши муҳокамасига қўйиладиган республика қонунлари ва бошқа ҳужжатларнинг Ўзбекистон ССР Конституциясига мувофиқ келиш-келмаслиги; Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши қабул қилган қонунлар ва бошқа ҳужжатларнинг Ўзбекистон ССР Конституциясига мувофиқ келиш-келмаслиги; Ўзбекистон ССР Президенти фармонларининг республика Конституцияси ва қонунларига мувофиқ келиш-келмаслиги; Қорақалпоғистон республикаси Конституциясининг Ўзбекистон ССР Конституциясига, Қорақалпоғистон республикаси қонунларининг Ўзбекистон ССР қонунларига мувофиқ келиш-келмаслиги; Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши қабул қилган ҳужжатлар, унинг муҳокамасига киритилган ҳужжатларнинг, Ўзбекистон ССРнинг халқаро шартнома ва бошқа мажбуриятлари лойиҳаларининг Ўзбекистон ССР Конституцияси ва қонунларига мувофиқ келиш-келмаслиги; Ўзбекистон Конституциясига биноан прокурор назорати ўрнатилмайдиган давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг бошқа норматив ҳуқуқий ҳужжатларининг Ўзбекистон ССР Конституциясига ва қонунларига мувофиқ келиш-келмаслиги тўғрисидаги масалалар.

Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети муҳокамасига масалалар кирита оладиган органлар доираси ва халқ депутатлари сони республика Асосий Қонунида белгилаб қўйилган.

Комитетимиз олдида мураккаб вазифалар турибди. У фаолият юритаётган шарт-шароит етарли даражада қулай бўлмагани учун бу вазифалар янада қийинлашиб бораяпти. Бир томондан, СССР Конституцияси ва иттифоқ қонунлари амал қилмоқда. Бинобарин, иттифоқ қонун чиқарувчи конвейери узлуксиз ишлаб турибди, у республикаларнинг Олий Кенгашларидан маълум даражада ажралиб қолган, дейиш мумкин. СССР парламентида барча республикалар ўз ваколатларига эга бўлсалар-да, улар қонун чиқариш жараёнининг боришига алоҳида таъсир кўрсата олмайдилар, чунки мутлақ озчиликни ташкил этишади. Қабул қилинаётган қонунларга эҳтиётлик билан муносабатда бўлиш, фақат тузатиш киритиш, ўзгартириш ёки тўлдириш истаги келиб чиқаётганлиги шундан. Натижада иттифоқ ва республика қонунлари муқаррар равишда тўқнашиб қолаяпти. Республикаларнинг мустақиллиги тўғрисида декларация қабул қилинди, уларда республика қонунларининг иттифоқ қонунларидан устиворлиги баён этилган. Айни пайтда умумиттифоқ қонунларининг республика ҳудудида мажбурийлиги ҳақидаги СССР Конституциясининг 74-моддаси ҳамда республикалар конституцияларининг шунга тегишли моддалари (Ўзбекистон ССРда 75-модда) бекор қилинмаган, аксинча баббаравар амалда. Ҳозирги пайтда СССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларини белгилаш иттифоқ ихтиёрида қолдирилган СССР Конституциясининг 73-моддасига зид равишда СССР Олий Кенгаши барча масалалар юзасидан умумиттифоқ қонунларини, айни пайтда республикалар ҳам ана шу масалалар юзасидан ўз қонунларини қабул қилмоқдалар. Республикалар қонун қабул қилаётганда, табиийки, маҳаллий хусусиятларни ҳисобга олишга интилишади. Бир пайтлар умумиттифоқ қонун асосларига мувофиқ республикаларда қабул этилган бир қатор нормалар эндиликда қайта қуриш руҳига, инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги умумий нормаларга тўғри келмай қолди, СССР Конституциясининг 74-моддаси ҳамда Ўзбекистон ССРнинг 75-моддаси амалда бўлганлиги сабабли уларни ўзгартириш мумкин эмас. Мана ҳозир республикалар ташаббускорлигини чеклаб қўядиган умумиттифоқ нормалари пайдо бўлаяпти. Масалан, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши республикада ижроия ва фармойиш берувчи ҳокимият тузилишини такомиллаштириш тўғрисидаги қонунни тайёрлаётган пайтда шундай тўсиққа тўқнаш келинди, яъни 1990 йил 9 апрелда қабул қилинган «СССРда маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш ва маҳаллий хўжаликнинг умумий асослари тўғрисида»ги СССР қонунида «Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия ва фармойиш берувчи органлари фақат уларни тузган Советлар олдида ҳисоб берадилар» (6-модда) деб ёзиб қўйилган. Аниқроғи, Советлар ва уларнинг ижроия комитетларининг тик алоқалари ҳақида ҳатто эслатиб ўтилмаган. Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши бунга рози бўлмади. Тик алоқаларнинг йўқлиги республикани паро-канда давлатга айлантириб юборади. Шунинг учун ҳам республика парламенти иттифоқ қонунига зид равишда бошқарув органларининг тик алоқаларини сақлаб қолди ва ҳақ бўлиб чиқди. 1990 йил охирида СССР халқ депутатлари тўртинчи съезди мамлакат Конституциясига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритди, шу тариқа Советлар ва уларнинг ижроия комитетларининг тик алоқалари ҳақидаги қоида яна мустаҳкамлаб қўйилди.

Назарий жиҳатдан олганда умуминсоний нормалар миллий ҳуқуқий нормалардан, республикалар иттифоқи қабул қилган нормалар эса алоҳида республикада қабул қилинган нормалардан устивор бўлиши лозим. Вазифа — амалда турли даражадаги ҳуқуқий нормалар орасида уйғунлик бўлиши учун шароит яратишдан иборат. Қонунлар жанги ҳеч кимга керак эмас, у ҳуқуқий давлат қуриш ишига фақат зарар етказиши мумкин, холос.

1990 йил сентябрида СССР Конституциявий назорат комитети СССР Президентининг 1990 йил апрелда чиққан «Садовое кольцо чегарасида Москва ҳудудида оммавий тадбирлар ўтказишни тартибга солиш тўғрисида»ги фармони СССР Конституцияси ва амалдаги қонунларга мувофиқ келмаслиги ҳақида хулоса қабул қилди. Бундай хулоса катта шов-шувга сабаб бўлди ҳамда баъзилар Конституциявий назорат комитети Президент фармонининг Конституция ва қонунларга мувофиқ келиш-келмаслиги хусусида хулосалар чиқариш ҳуқуқига эга бўлган орган сифатида ўз мажлисларида ана шундай масалаларни ўқтин-ўқтин муҳокама қилиб турса керак деб ўйладилар. Конституциявий назорат комитети чиндан ҳам ана шундай ҳуқуқларга эга. Босилиб чиққан фармонларни тузатиш энг яхши йўл эмас. Ҳозирги пайтда қонунлар ва фармонларга ҳурматни мустаҳкамлаш, уларни обрўсини ошириш ҳар қачонгидан кўра зарур бўлиб турибди. Демак, кейин қараб чиқишни кутиб ўтирмасдан номақбул фармонлар пайдо бўлишига йўл қўймаган яхшироқ. Ҳуқуқий давлат ҳокимият чиқарган ҳужжатлар обрўли бўлишини тақозо этади. Конституциявий назорат комитети ана шундай обрўни мустаҳкамлаш учун курашмоғи лозим.

Газетхонлар шуни яхши билишлари керакки, Ўзбекистон ССР Президенти йирик иқтисодчи ва сиёсатдонгина бўлиб қолмасдан, балки республика Конституциясига мойил, қонунларни ҳурмат қиладиган арбоб, эътиқоди мустаҳкам инсон. Президент фаолияти Конституциявий назорат комитети айни пайтда барчанинг кўзи ўнгида рўй бермоқда. Уни бозорга солишга асло ҳожат йўқ. Президент фармонлари — у оналар, уруш қатнашчилари, колхозчилар, ўқитувчилар, мактаб ўқувчилари ва талабалар ҳақидами ёки ёшлар, илмий ходимлар, миллий анъаналарни ривожлантириш, кадрларни ўзгартириш, ижроия ҳокимияти тузилиши ҳақидами — ҳаммага равшан ва тушунарлидир. Президентнинг республикадаги вазиятни барқарорлаштириш, жамиятни жипслаштириш, бозор иқтисодиётига қоқилмасдан, босқичма-босқич ўтилишини таъминлаш, ўзбек халқининг тили ва анъаналарини тиклаш, янгиланган федерация доирасида республиканинг иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини мустаҳкамлашга қаратилган дадил, астойдил ва изчил саъй-ҳаракатлари унга обрў-эътибор келтирмоқда, аҳолининг эътирофи ва ҳурматига сазовор бўлмоқда. Республикамиз раҳбарининг фармонлари ва амалий фаолияти халқимиз олдида турган муаммоларни самарали ҳал этишга қаратилгандир.

Пировардида яна бир масалага тўхталиб ўтишни истардим. Шундай муаллифлар борки, улар гўё ҳақиқатни кашф этгандек миллий ҳис-туйғуларга зўр бериб Конституциявий назорат комитетини Конституцияни бузиш йўлига итариб юбормоқчи бўлишаяпти, ҳозирги Асосий Қонун турғунлик йилларида қабул қилинган, бугунги кун талабларига жавоб бермай қўйди, дея асослашаяпти ҳам. Жумладан, А. Иброҳимовнинг «Ёшлик» журналида босилган мақоласида ана шундай фикр илгари сурилган. Конституция бекор қилинмаган ёки қонун чиқарувчи томонидан ўзгартирилмаган экан, демак, ҳали у амалда — бу ҳуқуқий давлатнинг асосий тартиботи ҳамда юриспруденциянинг алифбосидир. Фақат қонун чиқарувчигина Конституциянинг у ёки бу қоидаси бўлиш-бўлмаслигини ҳал этади. Ўзбекистон ССРнинг Конституциявий назорат тўғрисидаги қонуни 7-моддасига мувофиқ комитетимиз аъзолари ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга ва бунда Ўзбекистон ССР Конституциясининг ҳамма моддаларига бўйсунишга, бошқа ҳеч нарсага ёнбосмасликка қасам ичдилар, ана шу қасамёдга ҳамиша содиқ қоладилар.

Ш. УРАЗАЕВ,

Ўзбекистон ССР Конституциявий назорат комитети раиси.

ТЕМИР ЙЎЛНИНГ ДАРВОЗАСИ БОРМИ?

«Халқ сўзи» рўзномаси, Фарғона вилояти халқ назорати комитети ва депутатларнинг ҳамкорликдаги рейди

Ўзбекистон ССР Вазирлар маҳкамаси «Халқ истеъмоли молларининг бир қанча турларини жумҳуриятдан ташқарига олиб чиқиб кетишни чеклаш тўғрисида» қарор қабул қилганига ҳам бир йилча бўлди. Ана шу ҳужжатда Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлигига жумҳуриятдан ташқарига жўнатиш учун почта посилкаларини қабул қилмаслик, Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси, Ўзбекистон Фуқаро авиацияси бошқармаси, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти вазирлигига озиқ-овқат маҳсулотлари барча турларининг олиб чиқиб кетилишини тақиқлаб қўйиш, харидоргир молларни жўнатиш учун фуқаролар ҳамда кооперативларга вагонлар, контейнерлар, автотранспорт ва самолётлар ажратмаслик, Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги зиммасига эса транспортнинг барча турларида юк ташиш устидан қатъий назорат ўрнатиш вазифаси юклатилганди. Унда, шунингдек, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Вазирлар кенгашига, вилоятлар ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижрокомига бир киши олиши мумкин бўлган моллар меъёри белгилаб берилганди. Бу тадбирлар туфайли ўтган давр мобайнида ички бозорни бирмунча барқарорлаштиришга эришилди. Бироқ остонада эшик қоқаётган, баъзи жойларда эса аллақачон илк қадам қўйган бозор иқтисодиёти янги-янги муаммоларy ташвишларни келтириб чиқараётган паллада юқорида номи тилга олинган қарор ҳамма ерда ҳам изчил амалга оширилмаётгани кўзга яққол ташланмоқда. Мисол учун темир йўлдаги аҳволни олиб кўрайлик.

Ҳар куни халқ хўжалиги турли юклари ортилган ўнлаб эшелон мамлакат минтақаларига йўл олади, яна шунчаси жумҳуриятимиз ҳудудига кириб келади. Очиқ вагонларни қўя турайлик-да, ёпиқларига назар солайлик. Уларда, яъни сурғичланган залворли темир эшиклар ичкарисида нима бор? Буниси кўпчиликка қоронғу. Рейд қатнашчиларининг мақсади ана шу сир-синоатни аниқлашдан иборат бўлиб, бунинг учун етарли далиллар мавжуд эди. Халқ депутатлари вилоят кенгашига, ички ишлар ва назорат органларига контейнерларга буюртма бериш, юкларни жўнатишда хўжасизлик, бошбошдоқлик, хуфёна ҳаракат ҳоллари содир бўлаётганлиги тўғрисида қатор сигналлар тушганди.

Текширув давомида кўз кўрмаган, қулоқ эшитмаган ғаройиб воқеаларга дуч келинди. Бир мисол. Қўқон шаҳрида истиқомат қилувчи Фёдор Драканидининг Симферополга жўнатилаётган юклари жамоатчилик вакиллари иштирокида очиб кўрилди. Унинг буюртмасида бор-йўғи 315 сўмлик буюм, шунингдек 3—4 та кўрпа-ёстиқ, 2 та каравот ва идиш-товоқлар борлиги қайд этилганди. Аслида контейнер дегани бутун бошли омборхона эди. У ерда нималар йўқ дейсиз! 200 дона чинни коса, 240 та пиёла, 50 комплект оқ рўжа (чойшаб), шунча жуфт эркаклар пайпоғи, чет элда ишлаб чиқарилган олти жуфт аёллар этиги... Фёдор Георгиевич ҳаммасидан ҳам ўзимизда тайёрланган газламаларга ўта ишқибоз экан. 4.340 сўм 70 тийинлик 477 метр крепдешинни нима мақсадда харид қилганлиги ёлғиз унинг ўзига аён. Бундан ташқари «ВАЗ-2109» автомашинасининг эҳтиёт қисмлари жойланган катта-кичик яшиклар топилдики, кузов бўлса бас, янгисини ясаш мумкин эди. Буларга кўплаб миқдордаги оққанд, ҳинд чойи, кофе ва пишлоқ ҳам қўшилса...

Фарғона темир йўл станциясидан фуқаролардан ташқари қарийб 8 мингте ташкилот ва корхона йилига 20 минг контейнерни мамлакатимизнинг турли минтақаларига юборишади. Лекин баъзи раҳбарларнинг ҳотамтойлиги оқибатида ана шу жараённинг тартиб-қоидалари қўпол равишда бузилмоқда. Одатда буюртмачи жўнатиладиган юкини станция ҳовлисига олиб келиб, махсус комиссия ёки қабул қилувчи ходим кузатувида контейнерга жойлаши керак. Амалда эса 3—5, ҳатто 10 тонналик контейнерлар хонадон соҳиблари ихтиёрига берилаётир. Натижада унга қанақа буюмлар ортилганидан фақат юкловчи билан ҳайдовчигина воқиф бўлишаяпти. Бу — биринчиси. Иккинчидан, таомилга кўра юк жўнатувчи аризасига қўшиб фуқаролик гувоҳномаси — паспортни ҳам кўрсатиши шарт. Унинг турар жойи аниқ бўлгандагина контейнер ажратилади. Лекин бу ерда хўжасизлик шу даражага етганки, ҳатто «ўлик жон»лар ҳам рўйхатга кириб қолмоқда. Масалан, Виктор Дьячков исмли кимса Оренбург вилоятининг Бузулук районига беш тонналик контейнер жўнатган. Унинг яшаш жойи Фарғона шаҳар, Ойбек кўчаси, 46-уй, 9-хонадон деб қайд этилган. Лекин бу ерда бутунлай бошқа одам — Александр Рудоматов оиласи истиқомат қиларкан. Уларнинг бирортаси Виктор Дьячковни танимайди.

Шу шаҳардаги Ойбек кўчаси, 12-уй, 66-хонадонда «яшовчи» Анатолий Сотников ҳам «ўлик жон»лардан бўлиб чиқди. Ҳақиқий соҳиба М. П. Елисеева рўй берган ҳангомани эшитибоқ ҳангу манг бўлиб қолди. Мария Павловна ўзига келгач, Краснодар ўлкасининг Анапа районида ҳеч қандай қариндоши йўқлигини, у ерга юк юбормаганлигини тан олди. Энди номаълум кимсаларнинг кимлигини аниқлаш ички ишлар маҳкамаларига ҳавола.

Станцияда ким билан учрашмайлик ва суҳбатлашмайлик, бариси контейнерларга буюртма бериш турган-битгани азоб эканлигини, ҳатто икки-уч ойлаб навбат кутиш зарурлигини афсус-надомат билан гапирди. Лекин С. Муллажонов, А. Н. Кравцов, Н. Равинская сингари шахслар ариза берган кунларидаёқ ўз юкларини тегишли манзилларга жўнатишганини ҳеч ким шарҳлаб бера олмади. Балки уларнинг алоҳида имтиёзлари бордир? Афсуски, буни исботловчи ҳужжат топилмади.

Шу ўринда станция раҳбарларининг саховатпешалигидан фойдаланиб қолаётган саёҳатчиларнинг номларини ҳам тилга олиб ўтиш жоиз. Ёқутистонлик В. А. Гриценко вилоятга келгач, шаҳар ва қишлоқлардаги савдо расталаридан қарийб 8 минг сўмлик 23 турдаги уй-рўзғор анжомлари, газламалар харид қилади. Сўнгра ҳозир ҳатто чироқ ёрдамида пештахталардан топилмайдиган ўша молларни ўз юртига жўнатиш мақсадида контейнерларни қўлга киритади. Бироқ ундан: «Қанақа буюмларни юбораяпсан, уларни қаердан сотиб олдинг» деб сўрайдиган азамат топилмайди. Хайриятки, назоратчиларнинг сезгирлиги туфайли камёб халқ истеъмоли моллари ушлаб қолинди.

Шаҳару районлардаги мебель ва хўжалик моллари дўконлари ҳувиллаб ётган бир пайтда жумҳуриятдан ташқарига олиб чиқиб кетилаётган буюмларнинг аксарият қисми тақчил, харидоргир эканлигини қандай тушуниш керак? Наҳотки Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси раҳбарлари Вазирлар маҳкамасининг қароридан бехабар бўлсалар? Темир йўлнинг дарвозаси борми ўзи?

Азимжон ХЎЖА,
Фарғона вилояти халқ назорати комитетининг раиси.
Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи»нинг мухбири.

Мухбир мулоҳазалари

ҒОЛИБГА РАҒБАТ КЕРАК

Бир хўжаликдан, яна бир мавзуда уч марта мақола ёзаман деб сира ўйламагандим. Тўрт йил муқаддам хизмат сафари билан Оқ олтин районида бўлганимда Сирдарё вилоятидаги энг қолоқ хўжаликлардан ҳисобланган Абдалин номли совхоз аҳволи билан қизиқдим.

Таассуротлар асосида биринчи мақола пайдо бўлди. Унда 6 миллион тонна учун кураш йиллари аксарият майдони деҳқончиликка яроқсиз бўлиб қолган совхоз муаммолари қаламга олинганди. Ҳайбаракаллачилик даври ўтиб, сирлар очилди. Баъзи жойларга умуман чигит экиб бўлмаслигига қарамай, режаларга ўзгартиш киритилмади. Натижада давлат маблағи ҳавога совурилаверди. План тўлмаса, директор алмаштириларди, холос. Янги директор Жўрақул Тўхтаевнинг югуриб-елишларига қарамай, биринчи йили ҳеч ўзгариш ясалмади. Ерларининг мелиоратив ҳолати тубдан яхшиланиши, экин турлари бўйича белгиланган режалар шароитдан келиб чиқиб, бутунлай ўзгартирилиши шарт эди.

Мақолага вилоят партия комитети, «Голодностепстрой» бирлашмасидан жавоблар келди. Катта идораларнинг аралашуви хўжалик ўзанини бутунлай изига солиб юбормаса ҳам ҳар ҳолда 1988 йил якунлари бўйича биринчи маротаба даромад олинди.

Ниҳоят, орадан роса бир йил ўтгач, совхозга йўлим тушиб, Жўрақул ака билан учрашдим.

— Раҳмат сизга, мақоладан кейин анча ўзгаришлар бўлди. Аммо сиз билан суҳбатлашган партком ва иқтисодчи ҳам раҳбарлардан эшитадиганини эшитди, — деди у. — Баъзиларга тушунмай қоласан. Ерларимиз ҳолати оғирлигини била туриб, яна планни кўтариб қўйишди. Пахта майдонларининг тенг ярми талабга жавоб бермайди. Сарфланган пулга, оғир шароитда тер тўккан деҳқон меҳнатига ачинасан, киши. Умуман чигит униб чиқмайдиган ерларга ҳам... Бу ҳақда ёзиб юрманг. Бизнинг раҳбарларни яхши билмайсиз.

Мен яна бир мақола ёзиб, совхоздагиларни ташвишга қўйишини истамасдим. Лекин ҳақиқий аҳволни била туриб индамай қўя қолишга виждоним йўл қўймади. Тошкетга қайтганимдан кейин ҳам шўр ерга кетмон уриб, косаси оқармаётган, чўлга ниҳол қадаб, илинж билан термулиб турган одамлар кўз ўнгимдан нари кетишмади. «Ҳамма билади, ҳамма жим» сарлавҳали иккинчи мақолага сўнгги нуқта қўйгач, бироз ўзимга келгандай бўлдим.

Вилоят партия комитетидан жавоб келди. Мақола бевосита хўжалик идорасида, мутасадди ташкилотлар раҳбарлари иштирокида муҳокама этилиб, тегишли чора-тадбирлар белгиланди. Имконият туғилиши билан совхозга йўл олдим. Расмий жавобдаги гаплар қанчалик тўғрилигини ўз кўзим билан кўргим келди.

Хайрият, ҳақиқат қарор топибди: пахта плани 500 тоннага камайтирилибди, мелиорация ишлари олиб бориладиган гектарлар ҳажми кенгайтирилибди.

1989 йилда хўжалик районда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш режасини уддалади. Совхоз тарихида илк бор чўлқуварларга миллион сўмдан зиёд устама мукофот тарқатилди. Якунланган йилда ҳам абдалинликлар энг аввал зафар қучдилар. Одамлар 1,5 миллион сўмга яқин устама мукофот олишди.

Яқинда атайин шу совхозга бордим. Бош иқтисодчи Ўктам Ғозиевдан бу йилги режалар ҳақида сўрадим.

— Пахта майдонини бироз камайтиришди-ю, планни яна ошириб қўйишди.

— Ўтган йили қанча эди?

— 2.700 гектар ерга 16,7 центнердан. 18,5 дан ҳосил кўтардик.

— Демак, бу йил ҳам маррани бемалол эгаллаш мумкин.

— Бултургидай йил ҳадеб бўлавермайди.

— Умуман режага нималар асос қилиб олинади?

— Биринчи навбатда ерларнинг мелиоратив ҳолати. Шунда 2—3 центнер баланд-пасти ҳисобга олиниб, ўртача белгиланади. Бултур пойтахтдан келган мутахассислар совхозимиз экин майдонларининг агромелиоратив ҳолатини текшириб, ҳужжатлаштириб (паспортизация) беришди. Шу асосда планимиз нари борса 16 центнер бўлиши керак эди.

— Оз эмасми?

— Йўқ. Бу — илмий асосланган. Мана, танишиб чиқишингиз мумкин.

Мавжуд 50 та хаританинг ҳар бири алоҳида-алоҳида таҳлил этиб чиқилган. Уларнинг кўпчилигида 12—13 центнер, бор-йўғи 160 гектардан зиёд жойдан 16 центнердан ҳосил олиш мумкинлиги таъкидланган. 14—15 центнерлилари ҳам бор.

— Ана шу ҳисоб-китоблар учун 28 минг сўм тўладик. Лекин район режалаштириш маҳкамасидагилар олимлар фикрини инобатга олишмаяпти.

— Йиллик режага беш йиллик натижалари асос қилиб олинмайдими?

— Шундай бўлганда ҳам 15,4 центнердан тушади.

— Унда нега шуни талаб қилмайсизлар?

— Мелиорация ишлари учун ажратилган 100 гектар ерда ҳам деҳқончилик қиласизлар деб туришибди-ю, бунисига кунишармиди...

Ерга деҳқоннинг ўзи хўжайинлик қилсин деб хўжаликларга мустақиллик бериш ҳақида гапиравериб чарчадик. Лекин буларнинг бари оғизда, қоғозда қолиб кетаяпти. Деҳқон эса доимгидек чор атрофдаги идораларга илтижоли кўз тикади. Ахир оғир шароитда меҳнат қилаётган чўлқуварнинг меҳнати обод, ҳосилдор ерларда ишлаётган деҳқонларникидан камми? Авваллари янги ўзлаштирилган жойларда харажатни ёпишга қўшимча маблағ (дифференциальная надбавка) тўланарди. Жорий йилдан бу ҳам йўққа чиқарилибди. Энди чўлқувар аҳволи не кечади? Бечора чув тушмайдими?

Абдалин номли совхоз қийинчилик билан бўлса-да қад ростлай бошлади. Лекин ерларнинг ҳосилдорлик даражаси ҳали кўнгилдагидек эмас. Сув йўллари, очиқ ва ёпиқ оқаваларнинг кўпчилиги ишламайди. Бир пайтлар қўли калталик қилган хўжалик бу юмушларни адо этишга имкон тополмаганди. Энди эса бор-йўғи 100 гектар жойни эпақага келтириб олишга ҳам тўсқинлик қилишаяпти. Эҳтимол, мулоҳазаларимиз қусурдан холи эмасдир. Лекин центнерлар, тонналар кетидан қувиш оқибатида она тупроқни не кўйларга солмадик! Кейинги 20 йил мобайнида республикамизда 100 минг гектардан зиёд янги ер ўзлаштирилгани ҳақида оламга жар солдиг-у, аммо ана шу давр ичида 80 минг гектар ҳосилдор ерни яроқсиз ҳолга келтирдик. Мутахассислар фикрига кўра суғориладиган умумий майдоннинг тўртдан бир қисми нотўғри фойдаланганлик натижасида ишдан чиққан.

Юқорида зикр этилган жамоа пахтакорлари икки йилдирки районда биринчи бўлиб маррага етишаяпти. Лекин бу осонликча бўлаётгани йўқ. Жуда катта меҳнат, ташкилотчилик, тадбиркорлик туфайли ғалабага эришилаяпти. Уларнинг шаштини қайтариш ўрнига рағбатлантирилса, янада юксак хирмон сари интилишлари тайин. Ахир маррага биринчи бўлиб келган чавандозни яна ҳай-ҳайлаб юлиқтирмайдилар-ку.

Т. АБДУРАҲМОНОВ,
«Халқ сўзи»нинг Сирдарё вилоятидаги мухбири.

ТАЖРИБА НУҚТАСИ

Маошни ошириш йўли топилди

КЕЙИНГИ пайтда «Узхимфарм» ишлаб чиқариш бирлашмасида ишдан бўшаб кетаётганларнинг тобора кўпаяётгани бош директор Тобиш Раҳматуллаевни ташвишлантирди. У бирлашма тасарруфидаги завод директорлари, цех бошлиқлари, мутахассислар ва ишчилар билан суҳбатлашгач, масала ойдинлашди.

Корхонадаги хизматчиларнинг ойлик маоши ўртача 140, ишчиларники эса 220—230 сўмдан ошмаётган экан. Малакали ишчилар, мутахассислар нарх-наво кун сайин кўтарилиб бораётган бир пайтда бу маош билан тирикчилик қилиш мушкуллигидан турли ширкатларга ўтиб кетишаётганди.

Нима қилиш керак? Ойликни кўпайтириш мумкин эмас. Қўшимча ҳақ тўлаш учун эса ишлаб чиқариш унумдорлиги бир фоизга оширилсагина маошга қўшимча 0,5 фоиз тўлашга рухсат этиларкан. Ҳозир дори-дармон тайёрлашда ўтган йилги даражани сақлаб қолиш ҳам оғир бўлаяпти. Чунки хом ашё етказиб бериш кафолатини олган ташкилотлар шартномани хоҳлаган пайтларида бузишаяпти. Шундай экан, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш амри маҳол. Югуриб-елиб топиб келтирилаётган хом ашёдан амаллаб режа уддалаётганда қўшимча иш ҳақи тўғрисидаги гап бўлиши мумкин эмасди.

Бирлашма ўзининг пионер лагерлари, дам олиш зоналари, санаторийларига эга. Уларнинг сарф-харажати учун маблағ ижтимоий тараққиёт фондидан ажратилади. Бироқ шу фондга тушаётган пул анча кўп бўлганлиги туфайли унинг катта қисми — 2 миллион сўмдан зиёди ишлатилмай қолиб кетаяпти.

Корхона бош директори кўпчиликнинг фикрини билди-да, СССР Тиббиёт саноати вазирлиги раҳбарларига ўз мулоҳазаларини айтди, вазиятни тушунтирди. Розилик берилгач 1991 йил мобайнида ишчи-хизматчиларнинг маошига ҳар ойда 50 сўмдан қўшиб бериш мақсадида «ўлик» маблағдан 720 минг сўми олинди. Ўтган ойда корхонада меҳнат қилаётган 1.200 кишига 60 минг сўм тарқатилди. Моддий манфаатдорлик туфайли ишчиларнинг меҳнатга муносабатлари ўзгарди. Дори-дармон ишлаб чиқаришда ўсиш сезиларли бўлаяпти. Бу ташаббус қўшни корхоналарга ҳам ёйилмоқда.

И. ТОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Тошкентдаги «Шарқ гули» ишлаб чиқариш бирлашмасида исми жисмига монанд қизу жувонлар ишлашади. Шу боис уларнинг қўлидан чиққан кўзни қамаштирувчи сўзаною палаклар харидорларга манзур бўлмоқда.

СУРАТДА: илғор ишчилар Нигора Раҳимова ва Гулноза Жалилова.

Маъмур НАЗАР олган сурат.

Бугунги кун депутати бўлиш осон эмас. Унинг бошида қанча юмуш ва ташвиш бор. Бироқ Москва район марказий шифохонаси бош врачининг ўринбосари Шарофиддин Камолов бунинг уддасидан чиқмоқда. У одамлар саломатлигини муҳофаза қилиш билан биргаликда Ўзбекистон ССР халқ депутати сифатида ҳам алоҳида жонкуярлик кўрсатиб келаяпти. Халқ ноибининг бўш вақтлари кам. Шундай бўлса ҳам у ўзининг севимли машғулотини канда қилмайди. Одамларни табиатни севишга, уни улуғлашга даъват этади.

СУРАТДА: Шарофиддин Камолов ўғиллари Зиёдбек ва Муродбек билан қушлар учун тайёрланган инларни ўрнатиш ҳаракатида.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Қўшнида бори — сеники

АСОСАН боғдорчиликка ихтисослашган район меҳнаткашлари режалаштирилганидан ортиқча етиштирилган маҳсулотларнинг бир қисмини олдиндан ёхуд йўлакай тузилган шартнома билан русиялик истеъмолчиларга жўнатмоқдалар. Худди шунга мувофиқ ўзлари ҳам қўшнилардан зарур нарсаларни олмоқдалар.

Шу тариқа Олтинсой районига яқинда Русиядан 120 тонна бўёқ, 4,5 минг куб метр ёғоч, 280 тонна нефть маҳсулотлари, 2.000 тонна цемент, 23 минг дона шифер ва бошқа буюмлар етиб келди.

Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Бозор иқтисодиёти куртаклари

«ОСИЁБАНК» ВОРИСИ

ЎЗБЕКИСТОН акционерлик инновация банки («Ўзинбанк») муҳим ҳуқуққа эришди. СССР Давлат банки томонидан унга мижозлари учун чет эл валютасида ҳисоблар очиш ва юритишга рухсатнома (лицензия) берилди. Бу жумҳурият иқтисодиётининг қаддини тиклашда, бозор муносабатларини шакллантиришда жуда зарур қадам бўлди.

Шу муносабат билан мухбиримиз «Ўзинбанк» директори Ю. ГОРДЕЕВга учрашди.

— Юрий Петрович бу янгилик банк учун қандай имтиёзлар берди?

— Биз сифат жиҳатдан янги мақомга эга бўлдик. Банкимиз жаҳон бозорига чиқиш ва чет эл капиталини жумҳуриятимизга жалб этиш имконини қўлга киритди. Эндиликда банк ўз мижозларига хориж валютасида хизмат кўрсатиш, уларнинг ҳисобларини очиш ва юритиш, чет элга маҳсулот чиқариш ва олиш билан боғлиқ ҳисоб-китобларни аккредитив, инкассо, банк орқали пул ўтказиш йўсинида олиб бориш, шунингдек маблағларни хорижий пул бирлигида қарзлар ва жамғармалар кўринишида жалб қилиш ҳуқуқини олди.

— Мижозларингиз кимлар, улар билан муносабатлар қандай қурилган?

— Давлат корхоналари, ташкилотлари, ширкатлар, кичик корхоналар ҳамда ижарадор фуқаролар ўз хоҳишларига кўра хизматимиздан фойдаланишлари мумкин. Банк таркибига 31 та ташкилот кирган. Улар акцияларининг эгалари ҳисобланишади. Истаган фуқаро якка тартибда жамғарма қўйиш ва акцияларимизни сотиб олиш имконига эга.

Корхоналар, ташкилотлар ва ширкатлар банкимизга қўйган маблағлари ҳисобидан ўзлари учун қулай тарзда фойда оладилар. Жамғарма ёки акция эгалари бўлган сармоядорлар оширилган фоизда фойда кўрадилар.

— Банкнинг фаолият кўлами қандай соҳаларни қамраб олади?

— «Ўзинбанк» маблағлари муттасил равишда ўсиб боради. Улар иқтисодий жиҳатдан фойдали бўлган илмий-техникавий ҳамда ижтимоий лойиҳаларни рўёбга чиқариш учун сарфланади. Шу туфайли биз ҳамиша илғор ғоялар, тадқиқотлар, ихтиролар муаллифлари билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилишга иштиёқмандмиз. Уларнинг ишлари жиддий текширувдан сўнг танлаб олинди.

Банк учинчи йил фаолият кўрсатаяпти. 1989 йилги фойдамиз 1 миллион сўмдан ортганди. 1990 йилдаги фойда 1,3 миллион сўмга етди. Бу йил банкимизнинг умумий пул айланиши неча юз миллион сўм атрофида бўлиши кутилаяпти. Йилига ўрта ҳисобда 40—50 миллион сўм ҳисобида қарз берамиз. Ҳозир Москва, Андижон, Урганчда филиалларимиз ишлаб турибди. Нукусда ҳам ташкил этилаяпти.

— Ихтиро ва тадқиқотларни амалга оширишга кўмаклашиш бўйича қандай ишлар қилинди?

— Тижорат сирлари ва яна баъзи сабабларга кўра буни тўла ошкор этиб бўлмаса-да, мисоллар келтириш мумкин. Тошкент вилоятида «Триплекс» ширкати яратган печни ихтиро сифатида қабул қилдик ва маблағ билан таъминладик. Унда орасига плёнка тўшалган 3 қаватли ойна чиқарилади. Бу ойналардан автомобилларнинг пешойналари тайёрланади. Водопровод жўмракларига ўрнатиладиган тозалагич ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик. Улар ёрдамида ичимли сув турли радиоактив моддалардан самарали тозаланади. Бу Қорақалпоғистон шароитида жуда қўл келаяпти. Тошкент шаҳар Куйбишев райони ижрокоми билан ҳамкорликда ғишт заводи қурилаяпти. Маънавий мерос академияси билан Қуръоннинг арабча ва русча матнлари 2 жилдли қилиб чиқарилди. Унинг ўзбекча нашрига ҳам тайёргарлик кўрилаяпти.

— Қўшма корхоналар очиш учун хорижий шериклар қидириб топишда маҳаллий корхоналарга воситачилик қилишни ҳам зиммага олар экансизлар, шундайми?

— Банкимизда махсус чет эл бўлими мавжуд. Унинг хорижий ва совет қўшма корхоналари биргаликда ишлаб чиқарган молларни чет эл бозорида сотишга ихтисослашган маркетинг бюроси ташкил этилган. Бизнинг саъй-ҳаракатимиз туфайли Қорақалпоғистонда «Ўзбекпарла» совет-ҳинд қўшма корхонаси ишлаб турибди. У чанқовбости ичимликлар тайёрлайди. «Амсоинвест» қўшма корхонаси эса инвестиция таҳлилларини амалга оширишда кўмаклашмоқда.

— Банкда «Лизинг» фирмаси ҳам бор экан. У нима билан шуғулланади?

— У биноларни, ишлаб чиқариш жиҳозларини, транспорт воситаларини сотиб олади ва ижарага бериш билан машғул бўлади. Ҳозирча бир нечта автомашинани одамларга ижарага бердик. Бироқ бизни бир нарса таассуфга солади. Ижарага ер олган ишбилармонлар, фермер хўжаликлари шу хизматимиздан фойдаланмаяптилар. Биз тракторлар, тирков воситалари сотиб олиб, уларни маълум муддатга ижарага беришимиз мумкин. 2—3 йил ичида қарзлар узилиб, улар ижарачиларга мулк сифатида қолади.

— Шу сингари банклар илгари ҳам бўлганми ёки «Ўзинбанк» янги йўналишнинг қалдирғочими?

— Ҳамма гап шундаки, бу янгилик унутилган эскиликдир. Биз банк соҳасида қўриқ очаётганимиз йўқ, фақат тарихий асл манбага қайтаяпмиз. 1924—1932 йилларда жумҳуриятимизда «Осиёбанк» фаолият кўрсатган. У четга пахта, қоракўл тери, жун сотиш билан шуғулланган. Унинг Мозори Шарифда, Қобулда, Ҳиротда, Ғарбий Хитойда ўз филиаллари бўлган. Банк шўро корхоналарига, трестларига ҳамда тижорат аҳлига қарзлар улашиб турган. Тарихий манбаларнинг гувоҳлик беришича, ҳатто Бухоро Халқ Республикаси Молия нозирлиги ҳам унинг хизматидан фойдаланган экан.

— «Ўзинбанк» қайси жиҳатлари билан чет эл банкларига ўхшайди?

— Бизнинг катта хатомиз шу бўлдики, инсоният тафаккурининг энг нодир ютуғи — бозордан воз кечишга уриндик, уни юқоридан туриб бошқаришга интилиб келдик. Мана бугун бу ҳаракатнинг аччиқ мевасини тотиб турибмиз. Ҳақиқий бозорни тикламоқчи эканмиз, унга буйруқ беришни, режа белгилашни бас қилишимиз, ўз-ўзини мувофиқлаштириш дастакларини бўш қўйишимиз керак. Чунки бозор ишлаб чиқариш билан истеъмолни тўғри мувофиқлаштириб турувчи энг мос восита бўлиб, у маҳсулотлар ҳажми, сифати, нархи борасидаги ҳар қандай ўзгаришларни эҳтимолда илғаб олади-да, дарҳол уйғунлаштиради.

Шу билан бирга хориж банклари тўғрисидаги тасаввурларимизга аниқлик киритишимиз керак. Чунки кишиларимиз онгига ғарбдаги маблағлар Рокфеллер, Морган каби банк эгалари қўлида тўпланган, деган ақидани сингдирдик. Аслида чи, банклар айрим шахсларнинг эмас, балки акциялар эгаларининг тасарруфида бўлиб келмоқда. Бизнинг банк ҳам шу жиҳатлари билан хорижий банкларга монанд.

— «Ўзинбанк» ишончли, қулай ҳамкор дейилаяпти. Айтинг-чи, у синиши ҳам мумкинми?

— Молиявий жиҳатдан тўла кафолатга эгамиз. Жумҳурият давлат банкида 2,5 миллион сўм суғурта жамғармамиз бор. Банкнинг сармоявий жамғармаси бир неча миллион сўм қилиб белгиланган. Низомга биноан ундан ортиқча пул қабул қилиш таъқиқланади. Демак, мамлакатда сиёсий барқарорлик сақланиб турар экан, синиш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

— Банкнинг келажаги, режалари қандай?

— Ярим йил ичида чет эл банклари билан алоқа қила бошлаймиз. Фақат кадрлар масаласини ҳал эта олсак бас. Шу мақсадда 2-3 кишини Швейцария, Австрия, Олмонияга иш ўрганишга жўнатамиз. Хуллас, «Ўзинбанк»нинг келажаги порлоқ, у эртанги куннинг банки.

Суҳбатдош:
Ш. ЙЎЛДОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

1991 Алишер Навоий йили

ЁДЛАБ ОЛИНГ

КУНГЛУМНИ ОЛИБДУР УЛ ШАҲИ САБЗДАВОЖ,
КИМ АМЗА БИЛА ОЛУР МАМОЛИКДИН БОЖ.
БОШИ УЗА МАМЛАКАТ ХИРОЖИ БИР ТОЖ,
ТОЖИ УЗА ГАВҲАРИ МАМОЛИККА ХИРОЖ.

«НАВОИЙ»—МАКТАБ САҲНАСИДА

Октябрь районидаги Я. Охунбобоев номли 45-ўрта мактабнинг юқори синф ўқувчилари Уйғун ва Иззат Султоннинг «Алишер Навоий» пьесасидан 4-кўринишни саҳналаштирдилар. Бу уларнинг улуғ бобомиз таваллудининг 550 йиллигига муносиб совғаси бўлди.

...Дунё ташвишларидан изтиробга тушган, соч-соқоллари оқарган буюк сиймо саҳнада кўринганда томошабинлар уни зўр ҳаяжон билан олқишлайдилар.

Тил-адабиёт ўқитувчиси Сиддиқжон Саидов раҳбарлигидаги драма тўгараги иштирокчилари саҳналаштирган бу асарда Навоий ролини 11-синф ўқувчиси Умиджон Баширов, Гули ролини Н. Юсупова ва Ҳусайн Бойқаро ролини Ҳ. Ортиқов маҳорат билан ижро этишди.

Пьесани саҳналаштиришда ёш томошабинлар театрининг актёри Ҳабибулла Каримов ҳаваскор ижрочиларга актёрлик маҳорати ҳақида маслаҳатлар берди.

(УзТАГ).

Гулчеҳра ЖЎРАЕВА

Ширин лаҳзалар

Осмонни покиза нафасга ўраб
Чақалоқ мисоли очмоқдасан кўз.

Нуроний дунёдан диёнат сўраб,
Хосият уруғин сепасан, Наврўз.

Совуган томирга оташ ошириб
Серқуёш жаҳонга этмоқдасан дўст.

Сеҳрли ғунчада меҳр яшириб
Соғинган қўлларга тутасан, Наврўз.

Наҳорий туйғуни чекиб юракка
Заррин ипларингни тортасан, зардўз.

Қанийди айланса қаҳр ипакка
Оламан зар билан буркасанг, Наврўз.

Сенинг ташрифингда бор буюк ҳикмат,
Хотирга тушаркан энг нурафшон рўз.

Тилагим шу сендан: бер менга қудрат,
Ширин лаҳзаларга қайтаргин, Наврўз!

НАВРЎЗ ДАСТУРХОНИГА

УМОЧ

Катта патнисга ун солиниб, сув сепиб, қўл билан аралаштирилади. У гуруч донасидан каттароқ бўлиб, донадона тус олади. Сўнг сутта солиб қайнатилади. Пишгандан кейин сузиб ичилади.

СЎК ОШИ

Бу таомни ҳозир ҳеч ким пиширмаса керак. Чунки қуноқ деган донли экин экилмаганига ҳам қирқ йилдан ошиб кетди. Сўк оши қуноқдан тайёрланади. Аввал худди шоли сингари кели (ўғир)да туйиб, қипиғи кетказилади. Сўнгра сутта солиб қайнатилади. Сўк шишиб, сут қуюқлашиб қолгач, олов ўчирилади. Тайёр бўлган сўк оши юзига дурда ёғи солиниб, нон билан тановул қилинади. Бу овқат ҳам мазали, ҳам витаминга бой бўлганлиги учун соғлиққа фойда келтиради.

ЛОЧИРА

Лочира бўрдоқи сўйилгандан кейин шўрвада пиширилади. Хамир ўртача қалинликда ёйилиб, тандирда ёки товада пиширилади. Кейин майда бўлакларга бўлиниб, лаганга қўйилиб, устидан шўрва суви солинади. Шўрва «ичган» хамир жуда тотли бўлади. Шунинг учун ҳам лочирани тановул қилганлар анча вақтгача тўқ юрадилар.

ГЎЖА

Оқ жўхори сувга солиб намлатиб қўйилгандан кейин келида яхшилаб туйилади. Қозонга ёғ солиб, пиёз доғланиб, сув солиб, то пишгунча қайнатилади. Янги чиққан ялпиз майда тўғралиб, гўжа пишганда солиб юборилса, янаям хушхўр бўлади. Бир қозон гўжа ошга бир товоқ қатиқ суюлтириб қўшилади. Бу овқат иссиқ мижозли кишилар учун айниқса фойдалидир. Афсуски, маккажўхори экишни ҳам унутиб юборганмиз. Қанийдики, гўжа дастурхонимизда қайтадан пайдо бўлса...

Қурбон АСАД ўғли.

АЖАБ САВДОЛАР

БИРОВНИНГ ДЎППИСИ БОШҚАГАМИ?

Халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши раёсатининг 1990 йилнинг 21 декабридаги қарорига мувофиқ Собир Раҳимов номли маданият ва истироҳат боғидан биринчи ўзбек генералининг номи олиб ташланди. Ҳордиқ маскани эндиликда шоир Зокиржон Фурқат номи билан юритилмоқда. Яхши ният йўлида қилинган бу ишдан қувонмай бўлмайди. Классик адабиётимизда ўчмас из, бой мерос қолдирган шоирнинг порлоқ хотирасини қанча эъзозласак, ардоқласак, барибир кам. Аммо саркарда Собир Раҳимов ҳам биз учун қадрли. Унинг номи билан аталувчи, халқ севиб тилга олувчи қадамжо жойлар бармоқ билан санарли даражада. Тошкентдек шаҳри азимда Фурқат номли истироҳат боғи мавжуд бўлиб турган бир пайтда ўзбек генерали номи билан аталиб келинаётган жойга айнан шоирнинг номини бериш раёсатдагиларга нима учун зарур бўлиб қолди экан? Мени ана шу савол таажжублантирмоқда. Ваҳоланки, шаҳримизда Ленин комсомоли, Горький, Пушкин, Гагарин номли қатор маданият ва истироҳат боғлари бор. Уларнинг ҳеч бири тарихий жой номларини англатмайди. Қарорга қўл қўяётган шаҳар раҳбарлари бу ҳақда ўйлаб кўрдилармикан? Биз шу масалани ойдинлаштириш учун Тошкент шаҳар Атамалар комиссиясига ташриф буюрдик. Жой номларини белгилаш билан шуғулланувчи Мирхон Орипов мазкур қарорни изоҳлай олмаслигини айтди. Негаки бундай қарор унинг етти уҳлаб тушига ҳам кирмаган экан. Лекин қарорнинг ижроси ҳақида комиссияга аллақачон кўрсатма бериб бўлинган. Шаҳар Атамалар комиссияси раисининг собиқ ўринбосари Д. Саидов шаҳар маданият бошқармаси раҳбарларига ушбу тадбирларни амалга оширишда шошилмаслик ҳақида маслаҳат берганлигини билдирди.

Бизнингча, бирор шахс номи унинг айби бўлсагина олиб ташланади. Ўзгартириш — бу олиб ташлаш дегани. Энг қизиғи, қарор битилган ваbooрақда шаҳар Атамалар комиссиясига алоқадор бирорта одамнинг имзоси йўқ. Ваҳоланки, шаҳар Атамалар комиссияси раиси, унинг ўринбосари, маданият бошқармаси бошлиғи ўз розиликларини билдириб, қарор лойиҳасига имзо қўйишлари лозим эди. Уларнинг имзоси бўлсагина қарор шаҳар кенгаши раёсатида кўриб чиқилиб тасдиқланиши керак. Аммо у ошкоралик даврида пинҳона тасдиқланган. Ўзингиз ўйлаб кўринг: генерал Собир Раҳимов ўқиган мактаб, яшаган уй ўша ҳудудда. Унинг номидаги кўча ҳам, кинотеатр ҳам жойлашган. Ахир ярим йил аввал номлар уйғунлигини таъминлаш учун шаҳар ижрокоми Ойбек, Ҳамза, Ғафур Ғулом номини улар номидаги майдон, метро бекатлари жойлашган ҳудуддаги кўчаларга ўтказган эди-ку! Ё шаҳар кенгаши раёсати ижроия комитетнинг бу тадбиридан бехабармикан? Бу ҳақдаги саволимиз жавобсиз қолди.

Эшитишимизча, Фурқат таваллудининг 130 йиллиги муносабати билан унинг номини «Чайка» кинотеатрига бериш, у жойлашган майдонни шоир номи билан юритиш, Собир Раҳимов номли маданият ва истироҳат боғидаги Фурқат ҳайкалини кинотеатр олдига кўчириб келиш ҳақида қарор лойиҳасига қимматли таклифлар киритилган. Аммо уларнинг бирортаси ҳам инобатга олинмади. Бировнинг дўпписини бошқага кийдириш дегани шу эмасмикан?

Р. АКБАРАЛИ.

СЕВИМЛИ ШОИР ТЎЙИ

Тошкент университети маданият саройида Абдулла Орипов таваллудининг 50 йиллиги муносабати билан адабий кеча бўлиб ўтди. Уни СССР халқ депутати, академик Эркин Юсупов, адабиётшунос олимлардан Озод Шарафиддинов, Бахтиёр Назаров, шоирнинг тенгдош дўстларидан Э. Воҳидов, Омон Матчон, Ў. Ҳошимов, шогирдларидан С. Саидов, М. Кенжабоев, М. Юсуфлар қизғин қутлаб, самимий истаклар изҳор этишди. Ўзбекистон халқ артисти Шерали Жўраевнинг Абдулла Орипов шеърлари билан айтиладиган қўшиқлари кечага янада кўтаринкилик бағишлади.

Кеча сўнгида Абдулла Орипов талабаларнинг саволларига жавоб бериб, ўз ҳаёти, талабалик йиллари ҳақида гапирди, янги шеърларидан ўқиб берди.

Шаҳноза МИРЗАРАҲМАТ қизи.

ҚУТЛУҒ НОМ

Гулистон райони марказидаги санъат саройи Алишер Навоий номи билан аталмоқда. Меҳнаткашларнинг талаб-истаклари ўрганиб чиқилгач, халқ депутатлари район кенгаши шундай қарорга келди. Айни пайтда Навоий боғи ташкил этиш бошлаб юборилди.

М. ХОЛМАТОВА.

«ҲАЛИ ЙИРОҚ КЎЗЛАНГАН МАНЗИЛ...»

Дадахон ҲАСАН билан мулоқот

— Дадахон ака! Сизни газетхонларга таништириб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Шу боис мақсадга кўча қолайлик. Бундан тўрт-беш йил муқаддам аввал Сизни лирик хонанда сифатида билар эдик. Эндиликда кўпроқ ижтимоий-сиёсий қўшиқларингиз билан танилдингиз. Ижодингиздаги бундай бурилишнинг моҳияти нимада?

— Қўшиқ ва шеърларимнинг мазмун-моҳияти ва руҳи сўнгги йилларда тубдан ўзгарди. Жамиятимиз ҳаётида бошланган ҳурлик ва озодлик шамоллари мудроқ қалбларимизга шижоат солди. Ошкоралик ва демократия сиёсати эълон қилингач, яккаҳукмронлик зиндонбанд этган халқ руҳи қафасдан қутилиб, эркинлик кенгликлари сари талпина бошлади. Ана шундай уйғониш ва қайта яралиш лаҳзаларида мунису муштипар халқ дардини айтиш, унинг маҳзун руҳига мададкор бўлиш истаги қўшиқларимни мазмунан янгилашга туртки бўлди. Дастлаб, маъмурий маҳкамаларда қўшиқларим моҳияти нотўғри тушунилди, ниятларим самимийлиги шубҳа остига олинди. Лекин охир-оқибат адолатли баҳони халқнинг ўзи берди.

Ижтимоий руҳдаги қўшиқлардан иборат янги дастуримни эълон қилганимдан сўнг биз, зиёлилар турғунлик йилларида халқдан ажралиб қолганлигимизни англаб етдим. Узоқ йиллар қўшиқларимизда сохта фаровонлик, кимларгадир таъзиму тавалло куйланди. Ҳавойи гаплар, хаёлий келажак бош ғоя бўлиб янгради. Аммо бу нарсаларнинг таги пучлигини, ёлғон ва найранг асосида қурилганлигини ҳамма ўз шахсий ҳаётида кўриб, билиб турарди. Эндиликда жамики сохталиклардан тезроқ халос бўлмоғимиз, халқимиз истиқболига тўғри сўзимиз ва ёруғ юзимиз билан чиқмоғимиз зарур.

— Жамиятдаги вазият ҳамма нарсага, шу жумладан санъатга ҳам ўз таъсирини кўрсатади. Ҳозирги пайтда мамлакатимизнинг Европа қисмидаги жумҳуриятларда ижтимоий-сиёсий қўшиқлар тобора оммавийлашиб бормоқда. Одамлар ғам-ташвишларини, дардларини, озодлик ва мустақиллик сари қадамларини қўшиқларида куйлашмоқда. Лекин бизда негадир қўшиқчиликнинг бу тури санъаткорлар назаридан четда қолмоқда. Шундай қўшиқларни айтган одамларга эса ваҳима ва ҳадик билан қараш ҳамон давом этмоқда.

— Қўшиқ ва куйнинг қудрати беқиёсдир. Асримизнинг буюк адиби Чингиз Айтматов «ҳаёт, ўлим, муҳаббат» ҳақидаги бор ҳақиқатни онгимиз ва руҳимиз бўғилган замонлардаёқ мусиқа айтган, деб бежиз башорат қилмаган. Ўйлашимча, қўшиқда аввало ҳақиқат бўлмоғи керак. Фақат рост сўзгина одамларни ишонтириб, уларнинг руҳини юксакликка кўтара олади. Шу нуқтаи назардан тарихий ўзгаришлар даврида доимо ижтимоий қўшиқлар халқни курашга чорловчи муқаддас сўз бўлиб майдонга келадилар. Умуман, бизнинг санъатимизда ижтимоий-сиёсий қўшиқлар жанр сифатида янгилик эмас. Унинг илдизлари асримиз бошларига, 10-йилларга бориб тақалади. Ўшанда Ҳамза ва Чўлпоннинг машҳур шеърлари, халқимизнинг чор Россияси мустамлакачилик истибдодига қарши курашиши учун гимн бўлиб янграганди. Халқимиз «исёи» ва «куч» бўлиб бирлаша бошлаган эди. Аммо унинг озодлик томон талпинган мурғак руҳини бешикдаёқ турли маккорлик, ёвузликлар билан бўғиб ташлашди.

Хўш, нега бизда ҳозир ҳам ижтимоий қўшиқлар кам? Чунки бундай қўшиқларга радио ва телевидение эшиклари ҳамма вақт ёпиқ. Мен буни ўз тажрибамда кўриб турибман. Ҳатто лирик қўшиқларимни ҳам телевидениеда таъқиқлаб қўйишди.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Бу — санъаткорнинг жасоратига боғлиқ. Оғизда халққа «хизмат қилаяпмиз» деб, лекин сийқа ва саёз қўшиқлар билан одамлар дидини ўтмаслаштириб мўмай даромад пайида туйма-туй изғиб юрган «санъаткор»ни ўзининг майда манфаатлари, унвону мукофотлардан бўлак нимаям қизиқтириши мумкин? Мен шу ўринда аксарият санъаткорларда савод ва савия ниҳоятда ночор эканлигини айтиб ўтмоқчиман.

— «Муштум» журналининг ўтган сонларидан бирида Сизнинг Ўзбекистон халқ депутатлигига номзодингиз кўрсатилганлиги ва номзодингизни рўйхатга олмаслик учун уюштирилган таъқиб-тазйиқлар фош қилинди. Умуман сўнгги пайтлар норасмийлар ҳақида гап кетганда Сизнинг номингиз тез-тез тилга олинадиган бўлиб қолди.

— Президент М. С. Горбачев ташаббуси билан бошланган жуда йирик демократик ўзгаришлар, ошкоралик ва янгиланишлар ҳар бир халққа, миллатга ўзини ўзи танишу англаш имкониятини берди. Ўзгаришлар тобора чуқурлашиб, миқёслари кенгайиб борган сайин янгиланишларга изчил руҳ бағишлашга ва уни ривожлантиришга ягона фирқанинг раҳнамолиги шу жараёнларнинг секинлашувига олиб келиши хавфини туғдирди. Ана шундай бир шароитда ўз дастур ва ғоясига эга турли мақсаду ниятларни кўзлаган янги сиёсий ташкилотлар ва оқимлар дунёга келди. Шахсан мен ҳам ўз маслакдошларим, қўшиқ ва шеърларим билан демократик жараёнлардан илҳомланиб кураш майдонига тушдим. Қўшиқларимда халқимизнинг тарихини, бугунги қийин аҳволини, экологик ва демографик бузилишларни ошкор-ошкор айтишга ҳаракат қилдим. Қўшиқларимни омма қўллаб-қувватлади. Чунки унинг мазмунида халқ ва жамиятга қарши ҳеч қандай фикр йўқ эди, аксинча — бу бизнинг умумий дардларимиз хонишлари эди, холос. Шундан бўлса керак, водийнинг бирқанча жойларидан депутатликка номзодим кўрсатилди. Лекин бюрократлар исканжасидаги аппарат турли найранг ва иғволар билан халқ иродасига қарши чиқди. Аноним хат уюштириб, вилоят рўзномаларида эълон қилишди. Бундай тубанликка тоқат қилмаган халқ оёққа тургандан сўнг, шармандаларча раддия берилди. Лекин таъқибу тазйиқлар, ҳийла-найранглар туфайли номзодимни рўйхатга олиш жараёни барбод қилинди.

Бундан асло ранжиганим йўқ. Мени бошқа нарса — сиёсий курашда адолатсизлик, тенг ҳуқуқлиликнинг йўқлиги қийнайди

Тўғри, норасмий ташкилотларда ҳам, халқ дарди учун куйиниб юрганлар билан бирга, ном қозониш ёки ғаразли манфаатларни амалга ошириш мақсадида қўшилганлар ҳам бор. Бундай ташкилотларда сиёсат ва иқтисод бобида теран салоҳиятли ҳақиқий етакчилар йўқлиги кўриниб турибди.

— Дадахон ака, Сиз кейинги қўшиқларингизда ўтмиш қаҳрамонлари ҳақида куйламоқдасиз. Чунки қайта қуриш туфайли тарихимизни тўсиб турган тўсиқлар барҳам топмоқда. Сизнинг тарихни тез-тез тилга олишингиз шунчаки умумнинг овозига жўр бўлишми ёки ижодингизда мазкур мавзу алоҳида ўрин тутадими?

— Тарих инсониятга мислсиз сабоқ берадиган ягона дастур, деб ўйлайман. Қисқа фурсатдаги тарихий хотирасизлик халқимизни қанақанги бало-қазоларга йўлиқтирганини кўриб турибмиз. Мен бир нарсага ҳамиша ҳайрон бўламан. Бизнинг жамиятимизда ҳар қандай кураш аввало ўтмишга қарши кураш билан бошланган. Таълим-тарбия соҳасида ҳам худди шу нарсани кузатиш мумкин. Бизда инсон туғилиши биланоқ сиёсий назорат остига олинади. Биринчи синфга борар-бормас октябрят, сўнг пионер, комсомол ва ҳоказо. Ана шу ташкилотлар мафкураси ва ғоялари асосида тарихий ўтмиш сохталаштирилади, халқ қаҳрамонлари ва фидойиларининг ўчмас номларига балчиқ чапланади. Бу нарсанинг хавфли томони шундаки, биз болалар қалбида ўз ота-боболаримизга нисбатан нафрат уйғотмоқчи бўламиз. Ва бу қилмишимизни ғоявий мустаҳкамликка йўямиз.

Мен Тўмарис, Спитамен, Муқанна, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Қурбонжон додхо, Намоз сингари халқ қаҳрамонларининг улуғ ватанпарварлик жасоратларини қўшиқларимда куйлаб, уларнинг табаррук номларини улуғлашга, шу йўл билан мухлисларим қалбида тарихимизга ҳурмат уйғотишга ҳаракат қилдим. Ўтмишимизга эҳтиром туйғусини тарбиялашда диннинг ўрни катта. Зеро, бизнинг узоқ тарихимиз, бой ва сержило маданиятимиз Ислом таълимоти билан узвий боғлиқ. Бу таълимот асосида эса эътиқодни улуғлаш ётади. Жамики эзгуликларнинг дояси ҳам эътиқод, шу билан бирга жамики қабоҳатларнинг илдизи эътиқодсизликка бориб тақалади. Масалан, яқинда Ўш вилоятида содир бўлган икки қондош халқ ўртасидаги фожиалар ҳам эътиқодсизликка бориб тақалади. Дейлик, ўзбек билан қирғиз бир масжидда ёнма-ён намоз ўқиб, ибодат қилганида, ҳеч қачон ўз биродарларига қўл кўтармас эди.

Эндиликда тарихий хотира ва эътиқодни тиклаш, руҳ ва қалбни поклаш йўли билан Туркистон халқлари ўртасидаги пароканадаликни орадан кўтаришимиз лозим.

— Дадахон ака, ҳозир қандай қўшиқлар устида ишламоқдасиз? Ният ва режаларингиз ҳақида муштарийларга сўзлаб берсангиз?

— Қадим Ҳиндистонда одамлар қўшиқ айтиб уйғониб, қўшиқ айтиб уйқуга кетишар экан. Шундан бўлса керак, қанчалик машаққат ва муаммолар туғилмасин, ҳинд халқи доимо руҳан тетик ва келажакка ишонч билан боқади. Чунки уларнинг аксарият қўшиқлари ватан ва муҳаббат ҳақида. Мана шу икки улуғвор туйғу бақамти келган жойда ҳамиша софлик, жасорат, адолат бўлади. Менинг ўй-режаларим: кўҳна Туркистоннинг муқаддас тупроғини, унинг дард ва изтиробларини куйласам, менинг нолаю хонишларим юртдошларим юрагида акс-садо берса деган ниятламан.

ЖАЛОЛИДДИН суҳбатлашди.

Наргизанинг аъло баҳоларга ўқишига ва жамоат ишларида фаол қатнашишига тенгдошлари ҳавас қилишади, албатта. Унинг келажакдаги орзуси ҳам эзгу — шифокор бўлиш. Электрон ҳисоблаш машинаси билан ишлаш йўлга қўйилган бу ўқув даргоҳида Наргизага ўхшаган аълочи ўқувчилар кўпчиликни ташкил қилишади.

СУРАТДА: Пахтакор районидаги 16-ўрта мактабнинг X«б» синф ўқувчиси Наргиза Қўшоқова электрон ҳисоблаш машинаси сирларини ўрганмоқда.

Суратчи: У. ҚЎШВОҚОВ.

Қилмиш-қидирмиш

Қамоқдан—қамоққа

Юрий Алексеев етти йиллик қамоқ жазосини ўтаб қайтгач, Қарши шаҳрида яшовчи синглиси Зинаникига меҳмонга келади. Бу ерда у акаси Алексейни учратади ва Владимир исмли йигит билан танишиб қолади. Улар бироз ичиб, яъни қизишиб олгач, учрашувнинг дастлабки пайтидаги ўнғайсизликлар тезда ўртадан кўтарилди. Юрий уларга Қаршидан қуруқ қўл билан кетолмаслигини баён қилди. Унинг топқирлиги ишламай пул топиш, ҳаёт лаззатларини татиш, ҳузурланиш илинжида юрган Алексейни ҳам, Владимирни ҳам ром этди-қўйди.

Эртасига ов милтиғи билан қуролланиб йўлга чиқишди. Йўлтўсарлар йўловчи машиналарнинг янгироғини тўхтатиш ҳаракатида эдилар. Чунки янгисини катта пулга сотиб юбориш мумкин. Йўлда ҳам панд бермайди. Ана шу ниятда «ВАЗ-21063» маркали «С 55-17 КФ» номерли «Жигули»ни тўхтатиб, ҳайдовчига Ғузор шаҳрига элтиб қўйишини, бунинг эвазига эса яхшигина ҳақ тўлашларини айтишди. Х. Сафаров ўйлаб ўтирмай машинасини Ғузор томонга буриб юборди. Ярим йўлда босқинчилар унинг елкасига милтиқ тираб, машинани бўшатиб қўйишни талаб этишди. Бу ҳам етмагандек, уни ўласи қилиб калтаклашди.

Лекин босқинчилар узоққа кетиша олмади. Воқеа содир этилгандан 4 соат ўтгач, Сурхондарё вилоятидаги Гагарин райони чегарасида қўлга олиндилар.

Тўда бошлиғи Юрий Алексеев қамоқдан чиқибоқ қамоққа жўнатилди. У бу гал халқ суди ҳукми билан озодликдан саккиз йилга маҳрум этилди. Унинг акаси Алексей Алексеев ва Владимир Дегтяревлар эса беш йил давомида озодлик юзини кўрмайдилар.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Фармон изидан

ЖАСОРАТ

Ўтган йилнинг ёзи эди. Гулистон, ёғ-экстракция заводига ўт кетди. Илгарилари ҳам бу ерда вақти-вақти билан ёнғин содир бўлиб турарди. Вилоят ўт ўчириш ходимлари томонидан корхона маъмурияти бот-бот огоҳлантирилганликларига қарамай, заводда ёнғинга қарши кураш чоралари кўнгилдагидек ташкил этилмаганди. Натижада...

Зум ўтмай кўп қаватли бинони ўт қоплади. Аланга экстракция цехига ўтишига бир баҳя қолди. Борди-ю шундай бўлганида 120 тонна сиғимли идишда сақланаётган бензин портлаб, катта фалокат содир этиларди. Буни сезган 3-микрорайонда яшовчилар дарҳол уйларидан чиқиб кетишди. Касалхонадагилар ҳам хавфсизроқ жойга кўчирилди. Вазият ниҳоятда таҳликали эди.

Корхона мой идишлари хўжалиги бошлиғи Мўминжон Холиқов фожиа бошланиши биланоқ кўнгиллилар гуруҳини тузиб, оловни ўчиришга киришди. У бошлиқ жасурлар анча ишларни амалга оширишди.

Тез орада 42 та ўт ўчириш машинаси етиб келди. Ёнғинга қарши кураш шиддат билан давом этди. Мўминжоннинг корхона ҳудудини яхши билиши жуда қўл келди. У ўт ўчирувчиларга йўл-йўриқ кўрсатиб турди. Олов билан олишув 6 соат давом этди. Ниҳоят ёнғин чекинди. Мўминжон 1950 йилда туғилган, тўрт фарзанди бор.

Ғузор районидаги Шўртонгаз бош бошқармасига қарашли газ конида ёнғин содир бўлганда айни пешин чоғи эди.

Бу яқин атрофда умуман сув йўқ. Шунинг учун ҳам биринчи навбатда сунъий ҳавзалар барпо этиб, сув келтириш лозим эди.

Ёнғинни бартараф этишга 65 нафар тажрибали ўт ўчирувчи жалб қилинди. Улар дастлаб техника ёрдамида минора қолдиқларини тозалашди. Кейин ҳавзалар тўлдирилди. Оловга қарши кураш бошланди.

Ана шу олишувда ҳайдовчи Роберт Ҳалимов ҳам катта бир имтиҳондан ўтди. Мутахассисларнинг таклифига кўра газ конидаги ушбу улкан оловни ўчиришга бир ойга яқин вақт кетиши керак эди, аммо у 6 кун деганда тўхтатилди. Бунда катта лейтенант Мақсуд Иброҳимов, капитан Сергей Мед, ҳайдовчи Роберт Ҳалимов катта матонат кўрсатишди.

Биз юқорида номларини айтиб ўтганлар жумҳурият Президентининг фармонига биноан «Ёнғинни ўчиришда кўрсатган жасорати учун» нишонлари билан тақдирландилар.

Н. РАФИҚОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.
Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРХОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тонгба ТЎЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.
МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.
Босмага топшириш вақти 21.00
Босмага топширилди 23.00.
Индекс 64008 5117-буюртма.
Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12